Ժ. ՏԱՐԻ 2928 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 27 ՍԱՀՄԻ 4386 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1893 9 ՀԷՄԱՁԻԻ, ԻՄ ՎԷՍ 1311 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعلیه ادارهسنه آره‌ولك غزه‌سی

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամագլուխ	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէ Տարեկան » »	56
» » Վեցամսեայ » »	28
Ըստիր թուղթի վրայ տասնամեայ տարիներ Տարեկան Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց դրպրոցաց ծախքը Վեցամսեայ	Դրուշ 50

Խմբագրութեան ուղղուած համակ կամ այլ գրութիւն չեն տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 5/17 ՆՈՅՄ. 1893

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀՆՏԱԽՏԻ ՔՐՈՆԻԿԸ

Քրիստոնէական Խաղաղաս՝ ո՞—ասրնց վարանքեցաստ այս անգամ

Նախորդ թուով մ'ըսինք թէ հընտախտի ժամանակ հետաքրքրաշարժ և շահեկան հարցերէ մին է ստուգել թէ անձնիւր վարակեալ ուստից ստացած է վարակումն։ Իրրեւ օրինակ ցոյց տուինք թէ Սկիւտարի թաղի մը մէջ ուր և շրջակայքն հնտախտ բնաւ պատահած չէ՝ հայ բանւոր մը որ հընտախտէ մեռաւ՝ հիւանդութիւնն Հայաստան փաչայէ բերած էր։ Հիմակ աւելի կարեւոր պարագայ մ'ունինք նշանակելու։ Անցեալ շաբթուն Խաղիւզի քրիստոնէական մասին նաւամատոյցին, Հալբճօղլուի մօտ, անձուկ տեղ մը քանի մը մարդոց մէկէն հնտախտ բռնուին ու մեռնին արդի հուսճարակին ամենէն հետաքրքրաշարժ երեւոյթներէն մին եղած էր։ Հանճարակն հոն այս պարագայից մէջ ծագած է։— Անցեալ երեքշաբթի, Ա. օր Գարմի, Ցունաց Ս. Տիմիթրիի մեծ տօնն էր։ Նոյն օր Հալբճօղլուէ քանի մը Ցոյներ, ընդ որս երկու փոքրիկ մարդիկ, հրէաբնակ Խաղիւզը կ'երթան, ուր նաև բազմամարդ յոյն հասարակութիւն մը կայ և յոյն եկեղեցի մը։ Գիշերը կերուխում կ'ընեն, առտուն կանուխ եկեղեցի կ'երթան, ապա կը շարունակեն կերուխումն, ևն, ինչպէս կը պատահի Բանայիրի օրեր։ Այս կերուխումներու միջոցին, կը սպառեն տեղական Հրէից ծախած շատ մը փաքանուտ և լաքէրտա։ Երեքշաբթի առտուն իսկ եկեղեցիին մէջ բռնուող կ'ըլլայ։ Հալբճօղլուի մարդիկն երբ իրենց տեղերը կը դառնան, նոյն ախտանշաններով կը հիւանդանան, և ամենքն ալ կը մեռնին։ Մինուոյն օրն ուրիշ Ցոյներ կը մեռնին յիշեալ եկեղեցւոյն մօտերը բռնուողներէն։ Բնաւ տարակոյս չի մնար թէ Հալբճօղլու հնտախտն եկած է Խաղիւզէ, ուր Պաշտօնական Ցայտարարութիւնք երկու պատճառ մակարերել տուած են վարակման, մին նաւարանի բանւորաց մէջէն, միւսը Գուդկունճուգէ հոն գացած Հրէից մէջէն։ Այս Ցունաց կերածներուն մէջ միկրոբ կար։ Կամ կերուխումի բերմամբ ուրուած ստամոքսներն չէ դիմացած միկրոբներուն յարձակումն։

Աղբաւէրը մը

Այս դէպք իրաւացի կը ցուցնէ աղերաւէրը մը, որ շաբթուս մէջ մատուցուած է Առողջապահական Խորհրդոյն, և զոր ստորագրող մի քանի պատուաւոր Մահմէտականք, Հայք և Հրեայք, բնակիչք Հալբճօղլուի, Եմի Մահալլէի, Սիւլիմիէի և Պատէվլիքի, լսած ըլլալով թէ քաղաքային պաշտօնեայք ամենք այս թաղերու մէջ պարզ տուները կը գրեն՝ Խաղիւզէ հրեայ բերելով հոն բնակեցնելու համար, կը յիշեցնեն թէ որպէս 1865ին, այս անգամ եւս այն կողմերու համար հնտախտի սերմնաբանն ու բոյնն հրէաբնակ թաղիւղն է։ ուստի որպէս 1865ին, այժմ եւս Հալբճօղլուի կողմը զերծ կրնայ մնալ, բաւական է որ հսկողութեան շղթայ մը հաստատուի երկու նաւամատոյցներու մէջտեղն, ի Փիրի Փաչա։ Սմեն պարագայի մէջ, միթէ որոշուած է որ հրէաբնակ Խաղիւզի ընակիչք բերուին և այս կողմի մաքուր թաղերուն մէջ հաստատուելով, հոն եւս հիւանդութեան ծագման պատճառ ըլլան, բան մը որ հայրախնամ ինքնակալին կամաց ալ հակառակ է անշուշտ։ Կը լսենք թէ Առողջապահական Վարչութիւնն իր ծանօթ հոգածութեամբ լրջօրէն ի նկատ առած է այս աղաչանք։

«Բարոնէ» գրոյցը

Անցեալ շաբթուն հրէաբնակ Խաղիւզի կողմն հնտախտի դէպքերուն յաճախելուն վրայ, զրոյց եղած էր թէ Գաբամ Փաչայէ սկսեալ Խաղիւզի երեք նաւամատոյցներն ինչուան Սիւտլիճէ և Գարապաղ շղթայի տակ պիտի առնուին, և ներսէն ոչ մարդ, ոչ ո և է նիւթ դուրս պիտի հանուի։ Կը լսենք որ եթէ այսպիսի խորհուրդ իրօք կար, հիմակ այնպիսի առաջարկ մը չի պաշտպանուիր այլ եւս։ Նախ, զի Խաղիւզի կողմն օրական որչափ դէպք կը պատահի, նոյնքան և աւելի կը պատահի ուրիշ կողմեր, զորս չէ կարելի շղթայի տակ առնուլ, օրինակի համար Սիրքէճիի կայարանին կողմերն, և երկրորդ, այնքան բազմամարդ թաղերու համախմբում մը շղթայի տակ առնուլ գործնական բան մը պիտի չըլլար, ոչ միայն զի փախչողներ կրնան ըլլալ, այլ և զի երբ հաղարաւոր մարդիկ չուկայ երթալէ և իրենց ամենօրեայ գործերուն պարապելէ արգիլուին, զանոնք կերակրել պէտք է, և այսքան զոհողութիւն ոչ մէկ կառավարութիւն երբեք յանձն կ'առնու, և պէտք ալ չկայ որ յանձն առնու։ Եթէ շղթայի տակ առնուելիք այնքան մարդիկը կերակրելու ծախքին մէկ մասն յատկացուի, կարելի է հիւանդին մաքրել և ապաքինել բոլոր այն թաղեր զորս շղթայի տակ առնուլ կ'ուզուէր։ Բայց կը կրկնենք թէ այդպիսի խորհուրդ չկայ։

Թարգմանի Խմբագրականը

Մաքրութեան այս պէտքն ապաքէն իրաւունք կուտայ մեր յարգոյ պաշտօնակցին Թ-ուէի, որ երէկ խմբագրական մը հրատարակած էր մաքրութեան և առողջապահութեան վրայ, գոհութեամբ հաստատելով ինչ որ այս ճանբու մէջ ըրած է ցարդ Քաղաքապետութիւնն, և չատ մը պակաս կէտեր, թերի կողմեր նշանակելով, որք նմանապէս արժանի են ուշադրութեան, եթէ չուզուիր որ համաճարակն աւելի ահարկի ծաւալի մայրաքաղաքիս մէջ։

Թ-ուէ կը յիշեցնէ թէ մայրաքաղաքիս այլ և այլ կողմերն ապականեալ և աղտոտ ուտեստք կը ծախուին, որք անշուշտ ստամոքսի խանգարմունք կը պատճառեն։ Թէ մեծ հրապարակներ, բանուկ փողոցներ անանցանելի դարձած են՝ դիզուած տիզմի և զանազան աղտոտութեանց պատճառաւ, որք օդը կ'ապականեն, և հիւանդութեան ընթացքը կը դիւրացնեն։ Երեկոյները քամնելի երեւոյթ մը կը ներկայացնէ Ըղղատ բազարը, Տիվան Եօլուի պէս մեծ պողոտայի մը վրայ։ Սմեն տեսակ վատ պատուներու չուկայն է այն, ուր կը դիմեն՝ ժանտութենէ խաբուելով՝ ամենէն ադքատ և կարօտ դասերը։

Հապա ի՞նչ է Եմի ճամի հրապարակը, կը հարցունէ Թ-ուէի, որ կը վերլուծէ ծախուած քաղաքները, հանելուկներն, խորոված ներն, ևն։ ու կատարեալ իրաւամբ ցոյց կուտայ որ ամենքն ալ ստամոքսը խանգարող անպիտան նիւթերով պատրաստուած են, ինչպէս հոտած միս, ոչխարի միս, ձէթի մնուր, ուրուած ալիւր, հոտած ձուկ, ևն։ Շատեր այս տեսակ նիւթերով յօրինուած ուտելիքները կը դնեն կ'ուտեն ժանտութեան համար, բայց եթէ հսկողութիւն ի գործ դրուի, կամ աղէկը կը ծախուի, և կամ աղքատներն նուազ գնատակար ուրիշ բաներ ուտելու կը մղուին։

Մեր յարգոյ պաշտօնակից կը նկարագրէ նաեւ Լանկայի Ձիներկինաց շուկային գարշելիօր ապատութեանց դէպքերն։ և փոքրցին անանցանելի վիճակն, ուր ցեխին մէջ կը վիտան հոտած ձուկի գլուխներ, ոսկրներ, ևն։

Հո՞րկ է ուռեցնել թէ քաղաքապետական պաշտօնէից մաքրողական և ուանդն օգտակարապէս ի գործ կընայ դրուիլ ուրիշ ոչ սակաւ ուշադրաւ կէտերու վրայ, զորս մեր թուրքպաշտօնակից մանրամասնելու ձանձրոյթը չէ ստանձնած։ Հապա շատ մը տեղեր մեր աչքին և քիթին զարնուող բայց կոյս զինեն՝ն, հապա զանազան նաւամատոյցներու անառողջապատիկ և անապահով վիճակն, ի շարս որոց Եէմիշլի և Հալբճօղլուի նաւամատոյցներն առանձին մոցանակն արժանի կրնան սեպուիլ։

Քիչ մը վերը կ'ըսէինք թէ ի Հալբճօղլու հնտախտն հրէաբնակ Խաղիւզէն եկած է։ Դարձեալ առաջին օրուան ցուցակ դէպքերէն երկու — երեք օր եաքը, Խաղիւզի նաւամատոյցին մօտերը կը տեսնուէր հրեայ ձիաւաճառներուն ծովեզերքի գարշահոտ ջրով բաղուտ լուալը, զոր կը ծախեն թէ հում, թէ տապկած և թէ լաքէրտա շինուած։ Այս մարդիկ իրաւունքի չունին, մինչեւ իսկ եթէ իրենց մէջէն համաճարակն օրական քանի մը հարիւր զոհեր տանի։ Բայց Քաղաքապետութիւնն, հարազատ թարգման հանդիսանալով վեհ։ Սուլթանին բարի տրամադրութեանց, կրնայ յանուն օրինաց իսաուութիւն ի գործ դնել, և այս և ուրիշ տեղեր յառաջ բերել այնպիսի վիճակ մը որ հնտախտի միկրոբը չքաշէրերուն ուելի երկար մնալու։ Կ. Պոլսոյ Բ. Ֆ.

ՀՈԳԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ԾԱՂԼԵՑՆԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Ա.

Հողագործութեան փայլուն վիճակն երկրի մը յառաջդիմութիւնն և ժողովուրդի մը զարգացումը կը ցուցնէ։ Հողն անապառ հանք և գանձ մ'է հողագործին և բարւոք մշակողին համար։ Իսմաստութեամբ ապրատողը միայն իւր բաժինն ունի հողի հարստութենէն։ Հողէն կ'ելլէ հացն, հացէն կ'առնուի դրամ, դրամով պարգեւէս կը գնուին զարգացում, յառաջդիմութիւն, քաղաքակրթութիւն։

Հողագործութիւնը ճարտարարուեստից և վաճառականութեան մայրն է, առանց անոր՝ ոչ մին և ոչ միւսն կ'ըլլան։ Եթէ երբեք վաճառականութիւն անուամբ առանց մաքի ըլլայ՝ լոկ մէջնորդութիւն մէն։ Բարբարական և մասնաւոր յառաջդիմութիւնք նիւթական հարստութեամբ կ'ըլլան։ Դրամով կը շինուին եկեղեցիներ, դպրոցներ, ճնարարաներ, թատրոններ, հիւանդանոցներ, որքանցներ և բարեգործական ու մարդասիրական հաստատութիւններ։ Դրամ պէտք է ուրեմն։ դրամն հողին մէջ է պահուած։ Հողագործութեամբ երեւան կ'ելլէ, հողագործութեամբ որուն համար այնքան զոհողութիւններ կ'ընեն հողագործ երկիրներ։ Ֆրանսա, գարուս հազագործութիւնն ծնողն, ունի իւր հողագործական կամաը, վարժարաններն՝ ազգային, գործնական և ազարակային, թանգունք ժողովրդական և գաւառական գասախօսութիւններն, որք կը վիտան Ֆրանսայի չորս դին։ ասոնցմով ալ չի գոհանար, և սովորական կ'ընէ տարրական և ընդարձակ դասախօսութիւններ, ասոնցմանուրեալ ըստ կարողութեան աշակերտաց, համալսարանէ սկսեալ մինչեւ ամենապզտիկ գիւղային դպրոցին մէջ։ Մայրենի լեզուի հետ՝ մայրենի արուեստն անբաժան կ'ընկերանայ ազգային բոլոր կըրթական հաստատութեանց մէջ։

Զեմ իսօրը հողագործական Ակադեմիա. ներու, ակումբներու, ընկերութեանց, միութեանց և յանձնախումբերու վրայ, որք հարիւրաւոր ճիւղերով կը ճիւղաւորին Ֆրանսայի ամէն կողմերը, նպաստելու համար հողագործութեան յառաջդիմութեան։

Ի՞նչ ըսեմ հողագործութեան յառաջդիմութեան համար հաստատուած կրակներու, բազմապատիկ մրցանակներու, բիւրաւոր նուէրներու մասին, որք կան Ֆրանսայի գիւղակներու մէջ իսկ։

Մենք իբր հողագործ ժողովրդոյ հնագոյններէն մին, տակաւին տեղ մը չենք տուած ազգային վարժարանաց մէջ մեր բնատեսակի գիտութեան՝ մայրենի արուեստին. նա բաժին չունի կատներէ, ոչ իսկ մասն ոստրմութիւններէ։ հողեն չատ կ'սիրենք. հողին համար ոչինչ կը զոհենք։

Հայերս ալ եթէ ոչ չատ, գոնէ քիչ մը բան կրնանք զոհել մայր-արուեստին համար։ Ուսումնական Խորհուրդն առաջին պէտք է ըլլայ զոհողութիւն ընելու հողագործութեան համար։ Հողագործական խորհուրդ մը չենք կրնար ունենալ, բայց հողագործութիւնն աթոռ մը կրնայ ունենալ մեր կրթական բարձրագոյն Խորհրդոյ մէջ՝ նոր ծրագրին վրայ ուելցնելու համար կարգաւորեալ և ստիճանաւորեալ հողագործական դաս մը, հսկելով աւանդեալ դասերու արդեանց, քննելու և այնպէս զաւերացնելու հողագործական տեսակետով գրուած գիրքեր։ Ճեմարանի, գեղրնականի, Գերպերեանի և ուրիշ բարձրագոյն և երկրորդական վարժարանաց մէջ գիտութեանց հետ պէտք է դասական ըլլայ հողագործութիւնն, իբր մայրենի արուեստ, իբր հացատու դիտութիւն, իբր բնական, բնագիտական և տարրաբանական գիտութեանց կիրառութիւն, իբր ազան, գիւրին և միակ միջոց հողագործական օգտակար ծանօթութիւններն և ճաշակը ծաւալելու գաւառական և գիւղական գպրոցներու մէջ։ Քանի որ այս վարժարաններէ եկողներ կը տիրեն այսօր գաւառական մեքենաներու վրայ, պիտի կրնան դասախօսել իրենց ստացած ծանօթութիւններն ընդլայնելով կարգալով, դիտելով և խորհրդակցելով վարձառու մարդոց հետ։

Գաւառացիք նախապատուութիւն պիտի տան յայնժամ այս վարժարաններէ վկայեալներուն, որովհետեւ ասոնք բարոյական և իմացական կրթութեանց հետ երկրագործական նախակրթութիւնն ալ պիտի տան, որ անհրաժեշտ է ամէն մարդու, այլ մանաւանդ գաւառացւոյն։

Ս. Փիլիպեան Արքանցն ալ, որուն համար օրինակելի կատով բարեգործ մը 1,000 ոսկւոյ գումար մը կը թողու վիզատնտեսութեան դասի մը հաստատութեան համար, ամենէն չատ պիտի օգտի տեսականապէս և գործնականապէս՝ իւր դրից և հողերուն պատճառաւ։ Երանի՜ թէ մէկ քանի տերունդներ աւելի փրկելու համար նիւթապէս և բարոյապէս, իւր կտակին Արքանցի վերաբերեալ ճիւղն իւր ողջութեան գործադրել տար, բերու համար անձամբ հանապազորեայ օրհնութիւններ ծնողագուրկ որբոց բերնէն, որոց մայր եղաւ ինքնաբերաբար և այնքան նոր գաղաբարով։

ՄԵՆԱՐԵՆՑ

ԲԱՂԱԲԱՆԵՍ

ՍԳՍՆԵԱ. կը պահանջէ (Ա) Դապիլ ցեղերուն պատժումը, (Բ) Դրամական հատուցում, և (Գ) Մաս մը հող Ռիֆի երկրէն, որ կ'ելնէ Մէլիլայի բերդաքաղաքին, յայտագրային Դապիլեան յարձակումներէ զերծ մնալու համար։ Մաքրի վեհապետ Սպանիոյ իրաւունքը կը ճանչէ միայն դրամական հատուցման մասին։ Թէեւ կը խոստանայ իսօր հասկցնել Դապիլ ցեղերուն, բայց չի կարծուիր որ կարենայ զանոնք պատժել։ իսկ հողային խնդրում Մարոքի քաղաքական հիմնագրին մէջ չի մտներ։ Թէեւ ուրիշ անգամներ այն կողմէ հողեր առնուած են, բայց ոչ երբեք Մարոքի կամքով։ Հետեւապէս, կը վախցուի որ արդէն չգոհութիւնք պիտի յանգին պատերազմի Մարոքի և Սպանիոյ միջեւ։

Ի ՓԱՐԻԶ, գիտնական աշխարհը բաւական զարթեցաւ Տքթ. Պրուարտէլի կրած ձախողութեամբ, որ երբ ուզեց բժշկական Կոնգրէսի մէջ կարդալ Քոլնէլիաս Հէրցի հիւանդութեան վրայ իւր և Տքթ. Տիէօպֆիլայի պատրաստած տեսակագիրը, պատասխան բռնելի անդամ մը հանդուրժեցին, և բժշկական Հանրապետութեան այն ծերունի և պատուական վարպետը, Պրուարտէլ, պզտիկ մնաց, հարկադրուելով հետ առնուլ իւր տեսակագիրը։ Այս գոյցն ընելով, բժշկական կաճառն արտայայտեց թէ Քոլն։ Հէրցի գործն ո՛ր ատիճան Ֆրանսայոց Ջիվերսն կը դպչի։ Պրուարտէլ և հանգուցեալ Շարքօ անցեալները տեղեկագրեցին թէ Հէրց միայն քանի մը օրուան կեանք ունի, և չի կրնար դատարանի առջեւ երթալ։ Այս անգամ Պրուարտէլ և ուրիշ Ֆրանսացի բժիշկ մը կը յայտարարեն թէ Հէրց ազէկ է և կրնայ դատարանի առջեւ ներկայանալ։ Այս հակասութիւնք պատիւ չեն բերեր բժշկական դիտութեան, մանաւանդ այնքան մեծ վարպետներու կողմէ։ Վերջապէս, օրուան վարիչներն այնքան քննադատուած են իրենց բռնած ընթացքին համար Հէրցի գործին մէջ, որ Ֆրանսայի բժշկական բարձրագոյն մարմինը չուզեր ինքզինն միջամուխ ըլլալ, խելով անհատական հիւանդի մը վիճակին վերաբերեալ տեղեկագիր, որ ամենուին կարեւորութիւն չունի իրեն համար։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ. — Ֆուրնիէի «հեռագիր» մը կ'ըսէ թէ «Լոնտոնի իտալական դեսպան Թորնիէլլի կոմսին նոյմ. 9ին քաղաքական հայկերոյթին մէջ արտասանած ճառը խստիւ քննադատած ըլլալով Փարիզի լրագրաց մէջ, կը կարծուի թէ Երեսփ. Ժողովը չպիտի վաւերացնէ դրամական ժողովոյն կողմէ Իտալիոյ եղած նպաստաւոր զիջումներն։» —Ասիկա լոկ կարծիք մ'է, զոր յայտնեն այնքան դիւրին է որ Փարիզէ հեռագրել տալու պէտք չկայ։ զի երեկի և առջի տուրհանդակներով առնուած Փարիզեան լրագրերէն կը տեսնենք թէ արդարեւ Ֆրանսական մամլոյն մէկ մասը Լոնտոնի իտալական դեսպանին դէմ կը գրէ։ Բայց յիշեալ հայկերոյթին մէջ Թորնիէլլի կոմսին ըրած մէկ պարզ դիտողութիւնէն չատ աւելի վիրաւորիչ ճառեր լսած ըլլալով հանդերձ, Ֆրանսա, գրամական խնդրոյն մէջ, խոհեմութիւն չի սեպեր Իտալիոյ հակառակ ընթացք մը բռնել, և այս պարագային մէջ ալ յուսալի չէ որ այնպիսի բան մ'ընէ։ Եւ արդէն եղածն ինչ է։— Թորնիէլլի կոմսն ինք ըսաւ Թ-ուէի թղթակցին, և անկէ լրագրաց հրատարակութիւնն ալ իրաւունք կուտայ իրենց թէ գործն հետեւեալ պայմանաց մէջ տեղի ունեցած է։

Անկէ՝ նաւատորմին յիտալիա գտած սիրալիր ընդունելութեան առթիւ, Լորտ քաղաքապետի կոչնականք չափազանց սիրալիր մեծարանօք ողջունած էին իտալական դեսպանը։ Սա խօսք առնելով յանուն դեսպանական մարմնոյն, իբրեւ երիցագոյն դեսպանն ի Լոնտոն, սովորական շնորհակալիքն յայտնելէ ետեւ, ըսաւ թէ «Անգլիացիները մեզ համար ա՛ր քան հին բարեկամներ են որ միշտ սիրալիր ընդունելութիւն կը գտնեն իտալական հողին վրայ։ Զանոնք մեծարելու համար մեր տունը տակն ի վրայ ընելու պէտք չունինք։» Այս վերջին խօսք ակնարկու-

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (82)

ԺԻՒԼ ԼԵՌՄԻՆԱ

ԲԱՐԻԶԻ ԳԱՅԼԵՐԸ

ՄԵԱՍՆ ԱԳԱԶԻՆ

ՄԵՌԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ԱԿՈՒՄԸ

Ո՞վ էր այն անծանօթ անձը որ մէկէն իմէկ երեւան պիտի ելլէր։ Չենք կրնար պնդել որ Կոնիկլուին ակռաները քիչ մը չէին կափկափեր··· Երկու զոյգ աչքեր տնկուած էին զրան վրայ՝ գիւրահանկնալի յամառութեամբ մը··· Եւ ահա յանկարծ այդ զուռը կը բացուի··· և շրջանակին մէջ, վարագոյրներուն մէջտեղ զոր վեր կը բռնէր ծառան··· երեւցաւ··· Ո՞վ։ ի՞նչ··· ոստիկան զինուո՞ր մը։ Այո, ոստիկան զինուոր մը, ճմարիտ ոստիկան զինուոր մը, միսով և ոսկրով, իր չեղակի գլխարկով, իր գեղին կաշեսարքերով, իր կօշիկներով, իր սուրով··· ամէն քանով վերջապէ՞ս··· Մեր կոլուացի նախահայրերը երկնքի բայբայումէն միայն կը վախնային··· Երկնքի բայբայումը։ ի՞նչ դառն կատակ՝ այս մտացածին յիշատակութեան հետ բաղդատել զայն··· Ոստիկան զինուորը բարեւ կը կենար, յարգալից, ձեռքը գլխարկին՝ վրայ··· Պէտք է յիշեցուենք մեր դարու վարժարանաց մէջ գիտութեանց հետ պէտք է դասական ըլլայ հողագործութիւնն, իբր մայրենի արուեստ, իբր հացատու դիտութիւն, իբր բնական, բնագիտական և տարրաբանական գիտութեանց կիրառութիւն, իբր ազան, գիւրին և միակ միջոց հողագործական օգտակար ծանօթութիւններն և ճաշակը ծաւալելու գաւառական և գիւղական գպրոցներու մէջ։ Քանի որ այս վարժարաններէ եկողներ կը տիրեն այսօր գաւառական մեքենաներու վրայ, պիտի կրնան դասախօսել իրենց ստացած ծանօթութիւններն ընդլայնելով կարդալով, դիտելով և խորհրդակցելով վարձառու մարդոց հետ։

Գաւառացիք նախապատուութիւն պիտի տան յայնժամ այս վարժարաններէ վկայեալներուն, որովհետեւ ասոնք բարոյական և իմացական կրթութեանց հետ երկրագործական նախակրթութիւնն ալ պիտի տան, որ անհրաժեշտ է ամէն մարդու, այլ մանաւանդ գաւառացւոյն։

Ս. Փիլիպեան Արքանցն ալ, որուն համար օրինակելի կատով բարեգործ մը 1,000 ոսկւոյ գումար մը կը թողու վիզատնտեսութեան դասի մը հաստատութեան համար, ամենէն չատ պիտի օգտի տեսականապէս և գործնականապէս՝ իւր դրից և հողերուն պատճառաւ։ Երանի՜ թէ մէկ քանի տերունդներ աւելի փրկելու համար նիւթապէս և բարոյապէս, իւր կտակին Արքանցի վերաբերեալ ճիւղն իւր ողջութեան գործադրել տար, բերու համար անձամբ հանապազորեայ օրհնութիւններ ծնողագուրկ որբոց բերնէն, որոց մայր եղաւ ինքնաբերաբար և այնքան նոր գաղաբարով։

ՄԵՆԱՐԵՆՑ

ԲԱՂԱԲԱՆԵՍ

ՍԳՍՆԵԱ. կը պահանջէ (Ա) Դապիլ ցեղերուն պատժումը, (Բ) Դրամական հատուցում, և (Գ) Մաս մը հող Ռիֆի երկրէն, որ կ'ելնէ Մէլիլայի բերդաքաղաքին, յայտագրային Դապիլեան յարձակումներէ զերծ մնալու համար։ Մաքրի վեհապետ Սպանիոյ իրաւունքը կը ճանչէ միայն դրամական հատուցման մասին։ Թէեւ կը խոստանայ իսօր հասկցնել Դապիլ ցեղերուն, բայց չի կարծուիր որ կարենայ զանոնք պատժել։ իսկ հողային խնդրում Մարոքի քաղաքական հիմնագրին մէջ չի մտներ։ Թէեւ ուրիշ անգամներ այն կողմէ հողեր առնուած են, բայց ոչ երբեք Մարոքի կամքով։ Հետեւապէս, կը վախցուի որ արդէն չգոհութիւնք պիտի յանգին պատերազմի Մարոքի և Սպանիոյ միջեւ։

Ի ՓԱՐԻԶ, գիտնական աշխարհը բաւական զարթեցաւ Տքթ. Պրուարտէլի կրած ձախողութեամբ, որ երբ ուզեց բժշկական Կոնգրէսի մէջ կարդալ Քոլնէլիաս Հէրցի հիւանդութեան վրայ իւր և Տքթ. Տիէօպֆիլայի պատրաստած տեսակագիրը, պատասխան բռնելի անդամ մը հանդուրժեցին, և բժշկական Հանրապետութեան այն ծերունի և պատուական վարպետը, Պրուարտէլ, պզտիկ մնաց, հարկադրուելով հետ առնուլ իւր տեսակագիրը։ Այս գոյցն ընելով, բժշկական կաճառն արտայայտեց թէ Քոլն։ Հէրցի գործն ո՛ր ատիճան Ֆրանսայոց Ջիվերսն կը դպչի։ Պրուարտէլ և հանգուցեալ Շարքօ անցեալները տեղեկագրեցին թէ Հէրց միայն քանի մը օրուան կեանք ունի, և չի կրնար դատարանի առջեւ երթալ։ Այս անգամ Պրուարտէլ և ուրիշ Ֆրանսացի բժիշկ մը կը յայտարարեն թէ Հէրց ազէկ է և կրնայ դատարանի առջեւ ներկայանալ։ Այս հակասութիւնք պատիւ չեն բերեր բժշկական դիտութեան, մանաւանդ այնքան մեծ վարպետներու կողմէ։ Վերջապէս, օրուան վարիչներն այնքան քննադատուած են իրենց բռնած ընթացքին համար Հէրցի գործին մէջ, որ Ֆրանսայի բժշկական բարձրագոյն մարմինը չուզեր ինքզինն միջամուխ ըլլալ, խելով անհատական հիւանդի մը վիճակին վերաբերեալ տեղեկագիր, որ ամենուին կարեւորութիւն չունի իրեն համար։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ. — Ֆուրնիէի «հեռագիր» մը կ'ըսէ թէ «Լոնտոնի իտալական դեսպան Թորնիէլլի կոմսին նոյմ. 9ին քաղաքական հայկերոյթին մէջ արտասանած ճառը խստիւ քննադատուած ըլլալով Փարիզի լրագրաց մէջ, կը կարծուի թէ Երեսփ. Ժողովը չպիտի վաւերացնէ դրամական ժողովոյն կողմէ Իտալիոյ եղած նպաստաւոր զիջումներն։» —Ասիկա լոկ կարծիք մ'է, զոր յայտնեն այնքան դիւրին է որ Փարիզէ հեռագրել տալու պէտք չկայ։ զի երեկի և առջի տուրհանդակներով առնուած Փարիզեան լրագրերէն կը տեսնենք թէ արդարեւ Ֆրանսական մամլոյն մէկ մասը Լոնտոնի իտալական դեսպանին դէմ կը գրէ։ Բայց յիշեալ հայկերոյթին մէջ Թորնիէլլի կոմսին ըրած մէկ պարզ դիտողութիւնէն չատ աւելի վիրաւորիչ ճառեր լսած ըլլալով հանդերձ, Ֆրանսա, գրամական խնդրոյն մէջ, խոհեմութիւն չի սեպեր Իտալիոյ հակառակ ընթացք մը բռնել, և այս պարագային մէջ ալ յուսալի չէ որ այնպիսի բան մ'ընէ։ Եւ արդէն եղածն ինչ է։— Թորնիէլլի կոմսն ինք ըսաւ Թ-ուէի թղթակցին, և անկէ՝ լրագրաց հրատարակութիւնն ալ իրաւունք կուտայ իրենց թէ գործն հետեւեալ պայմանաց մէջ տեղի ունեցած է։

Անկէ՝ նաւատորմին յիտալիա գտած սիրալիր ընդունելութեան առթիւ, Լորտ քաղաքապետի կոչնականք չափազանց սիրալիր մեծարանօք ողջունած էին իտալական դեսպանը։ Սա խօսք առնելով յանուն դեսպանական մարմնոյն, իբրեւ երիցագոյն դեսպանն ի Լոնտոն, սովորական շնորհակալիքն յայտնելէ ետեւ, ըսաւ թէ «Անգլիացիները մեզ համար ա՛ր քան հին բարեկամներ են որ միշտ սիրալիր ընդունելութիւն կը գտնեն իտալական հողին վրայ։ Զանոնք մեծարելու համար մեր տունը տակն ի վրայ ընելու պէտք չունինք։» Այս վերջին խօսք ակնարկու-

—Խօսեցէք··· հրամայեցէք··· գերիներ ենք···

—Օ՛հ··· բարեկամնե՛ր··· այսչափը կը բաւէ։

—Ի՞նչ կուզէք··· անհամբեր ենք հասկնալու···

Առչիպալ կարեց անոր խօսքը։

—Սիրելի պարոն, խնդիրն երկու բառով բացատրեմ։ Դուք մասնակից էք այն գաղտնի ընկերակցութեան որ կը կրէ Փարիզի Գայլեր անունը։

—Այո, ըսաւ Միւֆլիէ բացէ ի բաց։

—Պատրաստ էք յանձնելու ձեր պեռը։

Միւֆլիէ գեղեցիկ թաւմ մը ունեցաւ։

—Ա՞ռ էր··· Ուրեմն անմիջապէս ըսելու էր։

—Անունն ի՞նչ է։

—Շիտակը··· չենք գիտեր։ բայց մականուն մը ունի։

—Ի՞նչ է։

—Պիքօ։

—Ինծի պիտի յանձնէ՞ք զինքը։

—Անշո՛ւշտ··· բայց ոստիկան զինուորը ալ չ՞պիտի ցուցունէք։

—Կը խոստանամ։

—Այն ատեն կը համաձայնինք։ Արդէն Պիքօն իր սուտ կորնճի ձեւերովը կը սկսէր սոսկալի կերպով ձանձրացունել մեզի···

—Եւ յետոյ բաւունք մը ունէք որ··· աւելցուց Կոնիկլու։

—Վերջապէս խօսք կուտա՞ք։

Երկու աւազակները ձեռուընին երկարեցին։

—Կուտա՞նք։

—Ուրեմն, սիրելի բարեկամներս, տունս ձերն է, և իշխանաբար պիտի ապրիք։ Մինակ դուրս չելլելու հաճոյքը պիտի տանք ինձի։ Տեղեկութիւններ կուտաք ինձ և ես մնացեալը կը կատարեմ։

—Օ՛հ, չենք ուզեր դուրս ելլել, ըսաւ Կոնիկլու։

—Այո, կը հասկնամ··· ոստիկան զինուորին պատճառովը···

Առչիպալ ոտքի ելաւ։

—Վերջին խօսք մը, ըսաւ Միւֆլիէ։ Պատուարժան զինուորականին արտասանած խօսքերուն մէջ՝ տաժանգին պարագայ մը նշմարեցի··· ցաւալի բան է, երբ մարդ փափուկ սիրտ ունենայ—և դիս մտիկ ընող ազնուականը չուտով պիտի հասկնայ—ցաւալի բան է, կ'ըսեմ, որ տկար արարածներ իրենց հալածիչներուն ձեռքին տակ գտնուին···

—Կը գնահատեմ՝ ձեր զգացումներուն փափկութիւնը, և եթէ կը փափաքիք···

—Ի՞նչ, Հերմանս պիտի ազատի՞։

—Բամբա՞ն ալ։

—Այդ կիներուն հետ իրենց արժանի կերպովը պիտի վարուին։

—Օ՛հ, ատիկա բաւական չէ։

—Վաղուընէ իսկ ազատ պիտի թողուին։

—Ատիկա պակաս չէինք սպասեր կնամեծար մարդէ մը։

Վերջին անգամ ողջունեցին գիրաբ, յետոյ Առչիպալ դուրս ելաւ։

—Էյ ուրեմն, ծերուկս, ըսաւ Միւֆլիէ, ի՞նչ կ'ըսես ասոր։

—Ե՞ս, օ՛հ։ Ամէն բան տեսանք։ Գրուխս կը ծանիմ···

—Ես ալ։

—Կեցցե՛ս Երթանք պառկինք, և լուրջ գործերը վաղը···

Ժե

ԵԶԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ ՄԸ

Գործակատար, կամ լաւ եւս դրամատէր Պ. Մանքալի գրասենեակները կը գտնուէին Լուի-լը-Կրան փողոցը։ Լուրջ գործոյութիւններու նշանն եղող ճոխ և խիստ երեւոյթն ունէին անոնք։ Առաջին սրահին մը մէջ մանչեր, մութ գոյն սպասանդերձ հագած, բաղաքավարութեամբ կ'ընդունէին բաղմաթիւ յաճախորդները որք, ամեն առտու, կուգային հրամ

թիւն մ'էր Ֆրանսացւոց ըրած ընդունելութեան ռուս նաւապետներուն։ Բայց դեսպանը կըսէ թէ ասիկա չար մտքով մը չըսաւ, այլ յանպատրաստից արտասանուած ճառի մը մէջ, իբրեւ ընտանի բայատարութիւն մը գործածելց։ Իւր ճառ. Ֆրանսերէն էր, և ինքն ալ, որպէս առաջ, այժմ ևս Ֆրանսասէր է։ Բայց Ֆրանսացիք հիմակ այնքան դիւրագրգիռ են Իտալիոյ դէմ որ անմեղ զուարճախօսութիւններն անգամ իրենց վիրաւորիչ կը թուին երբեմն։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ — Լոնտոնի Հանդիսաւորական տան Պ. Թրիքուբիս հրաման զրկեց հրապարակ չհանել նախորդ Նախարարութեան կնքած փոխադարձութիւնը։

ՌՈՒՍԻԱ Ի ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆ — Աթէնքի կառավարական լրագիրք հերքեցին այն լուրը թէ Ռուսիա իւր նաւախմբին համար ածուխի կայարան մը պիտի հաստատէ հելլենական հողի վրայ։

ԲՐՈՒՍԻԼԻՑ Երեսփ. ժողովոյն վերջին ընտրութեանց մէջ, պահպանողական յաղթանակ տարին Վիրխովի և Ռիխտերի ազատական կուսակցութեան վրայ, որ Ռայխսթակի ընտրութեանց մէջ եւս յաղթուած էր այս տարի։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն։ Ս։ Պատրիարք Հայրը մէկ քանի օրէ ի վեր ակար ըլլալով իւր բնակարանը կը մնայ ի Մաքրիքէօյ։

Տնտեսական Խորհուրդն, ըստ յանձնարարութեան Քաղաքական ժողովոյ, վաւերացուցած է Տիվրիկի կալուածոց հոգաբարձութեան բարեփոխեալ ելմուտքայն և որոշած է յանձնել զայն նոյն հոգաբարձութեան։

Դեր։ Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան յառաջիկայ կիրակի առաւօտ Պատարագ պիտի մատուցանէ Սկիւտարի Ս։ Կարապետ եկեղեցւոյն մէջ, ի հանգիստ հոգւոյ Պետրոս Դուրեանի։

Պատրիարքական Փոխանորդ Դեր։ Գաբրիել Ծ։ վարդապետ Ճէվահիրճեան յառաջիկայ կիրակի առաւօտ Սամաթիոյ Ս։ Գէորգ եկեղեցւոյն մէջ Պատարագ պիտի մատուցանէ ի հանգիստ հոգւոյ իւր հանգուցեալ մօր Տիկին Զիպա Կ. Ճէվահիրճեանի։ Պատարագէն յետոյ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի։

Եգիպտոսի առաջնորդ Դեր։ Տ։ Գէորգ Ծ։ Վ։ Իւթիւճեանի եղբայրը, Լեւոն էֆ։ Իւթիւճեան, յետ երկար հիւանդութեան՝ իր մտկանացուն կընքեց երէկ ի հասակի 30 ամաց, իր բնակարանին մէջ, ի Բանկալթի։

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը կը կատարուի այսօր, ժամ 6ին, ի Բերա։

Սկիւտարէն կը հաղորդեն մեզ, թէ Ս։ Խաչ վարժարանաց ի Նպատ կազմակերպուած թատերական ներկայացումը, որ յետաձգուած էր օրերուն պատճառաւ, տեղի պիտի ունենայ վաղը գիշեր, Պէյլեր-Օղլուի թատրոնին մէջ։

ՀԱՅՐԻՆ ՉՈՒՐՆԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՆԵՐ — Պուսակի կուսակցութեան մայրաքաղաքիս գործակատար անուանեցաւ Ահմէտ էֆէնտի, գործակատար Հաշուակալութեան Ատենին։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ։—(Պաշտօնական Զեկոյցում)։ Մինչեւ այսօր եւս հիւանդանոցին մէջ դէպք չէ պատահած։

Երէկուան յայտարարութենէն յետոյ, Սէլիմիյէ զօրանոցին շրջակայքը գտնուած Թաղտերլար ախոռին մէջ հինգ դէպք պատահած են և նաւային զինուորներէն՝ մէկ։ Հայաբար Փաշի հիւանդանոցին մէջ առաջուան հիւանդներէն չորս մահեր պատահած են և նաւային կեդրոնական հիւանդանոցին մէջ երկու։

Նոյնպէս դէպքեր պատահած են՝ ի Խաբէօյ՝ երկու, ի Գասըմ Փաշա՝ երկու, յԱյասօֆիա՝ երկու, Սուլթան Ահմէտի մզկիթի բակին մէջ՝ մէկ, ի Թօփխանէ՝ մէկ, Ալի Պէյ գիւղին մէջ՝ մէկ, ի Տէմիրդարու՝ երեք, ի Պէշիքթաշ՝ երկու, Բ։ Դրան շրջակայ Լալա Խայրէտտին լմպղին մէջ՝ մէկ, ի Պալըք Բազար՝ մէկ, ի Դալմթիա՝ երկու, ի Բանկալթի՝ մէկ, ի Սկիւտար՝ մէկ, ի Ֆերիքէօյ՝ մէկ և Հայաբար Փաշի երկաթուղւոյ կայարանին մէջ՝ մէկ։

Ասոնցմէ և առաջուան հիւանդներէն տասնըհինգ մահեր պատահած են։ Միւս հիւանդներուն առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։

Գումար, քսանըութ դէպք և քսան երեք մահ։

Ի Բ։ ԴՈՒՌՆ։— Դատական և ելմտական Վսեմ։ Նախարարներն երէկ Բ։ Դուռն երթալով խորհրդակցութիւններ կատարեցին Բարձր։ Մեծ-Պարքոսին հետ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ։— Ամսոյս ու շաբաթուայս մէջ նոր մահերը 3ին ալ ոչ և է դէպք ու մահ չէ պատահած։

—Նոյեմ։ 1էն 2, Իսկիւտարի և Պարատաղը, Արաբվիրան ու Քէշանքէշդիւղերուն մէջ դէպք ու մահ չէ պատահած։ Քէօմրահէսի մէջ մարդ մը մեռած է։

—Իզմիրի և Տէնէգլիի մէջ հանրային առողջապահական վիճակը մէկտ գոհացուցիչ է։ Պուրսան գաւառակի Պէյճէ գիւղին մէջ նոյեմ։ 2ին հինգ դէպքեր պատահելով, ասոնցմէ երկուքն ու առաջուան հիւանդներէ մին մեռած են։

—Տրապիզոնի քաղաքին մէջ նոյեմ։ 1ին քսերեք դէպք մը պատահած է։ Նոյեմ։ 2էն 3, քաղաքին մէջ՝ երեք դէպք ու մէկ մահ։

—Պաղտատի մէջ նոյեմ։ 1էն 2, դէպք ու մահ չէ պատահած։ Նոյեմ։ 1ին ի Թանգին՝ երկու մահ։

—Մուսուլի Սալահիյէ գիւղաքաղաքին մէջ հոկտեմբեր 31ին՝ մէկ դէպք։

—Առողջապահական ժողովը երէկի նիստ գումարուեցաւ ընդ նախագահութեամբ Արտաքին գործոց Նախարար Վսեմ։ Սայիտ փաշայի։ Ներկայ էր նաև Քաղաքապետ Վսեմ։ Բրսաման փաշա ինչպէս նաև առողջապահական յանձնաժողովին անդամները։ Տրուած որոշումը տեղեկագրով մը Բարձր։ Մեծ-Եաքբոսոյն զրկուեցաւ Վեհ։ Սուլթանին մտատուցելու համար։

ԿՐԹԱԿԱՆ Նախարարութեան հրամանաւ՝ մայրաքաղաքիս Նախնական վարժարանք երէկուընէ սկսեալ առժամաբար փակուեցան։ Նոյնպէս մինչեւ որ հիւանդութիւնը թեթեւանայ, բազմաթիւ աշակերտ ունեցող բարձրագոյն նախակրթարանաց առաջին տարւոյ աշակերտք վարժարանները չպիտի յաճախեն։

ՆԵՐԲԻՆ գործոց Նախարարութիւնը հրահանգ ուղղելով ի գաւառս՝ ծանուցած է որ բանիբուն անձերէ յանձնաժողով մը կազմուելով քննուին այն փոխադարձութիւնները զորս վաշխառուքը կընեն աղքատաց՝ պրոշեալ քանկուեցնէն աւելի տոկոսով, և հաշիւները տեսնուելով չափէն աւելի եղած պահանջումները գնդնուին ու չարուին։ Նոյնպէս թող չտալ որ վաշխառուքը արմտիք առնուն կալերէն և հակառակը գործաւորներուն նկատմամբ օրինաց տրամադրութիւնն ի գործ դրուի։

ԲԱՆԱՆԹԻՒՆ։— Առողջապահական վարչութիւնը շրջաբերական-հեռագրով մը ծանոյց քարանթիւայի կայաններուն, թէ Կրմանպիէն, Հըլէն, ու Հըմզըը գեղին (Անգլիա) ուրիշ նաւահանգիստներէն, ինչպէս նաև Անվերսի (Պելճիքա) նաւահանգիստէն եկող նաւերուն համար նախապէս հաստատուած 24 ժամու քարանթինային տեղ Նոյեմբեր 2էն յետոյ հաստատուած է բժշկական այցելութիւն որ պիտի կատարուի առողջապահական բժիշկ ունեցող նաւահանգստի մը մէջ։

ՐԷԺԻՆ։—Կ։ Պոլսէն կը հեռագրեն Լոնտոնի Սթարէտ եվոնական լրագրոյն, թէ «Օսմ։ ծախսատի Բէժիին մենաշնորհի պայմանագիր, որ 22 տարի է, 56 տարւոյ բարձրացուցեալ համար բանակցութիւններ պիտի կատարուին, Բէժիին կողմէ կայս։ կառավարութեան և Հանրային պարտուց վարչութեան վճարուած հարկն աւելցուցեալ պայմանաւ։ Իրաւ է թէ բաժնետերը իրենց չահաբաժիններէն մաս մը պիտի կորսնցուցեն առժամապէս, սակայն, միւս կողմէ, յառաջիկային մէջ անոնց արժէքը մեծապէս պիտի բարձրանայ, ընկերութեան պայմանագրին երկարաձգուելովը։»

Լ։ Հերալտ արտատպելով այս տեղեկութիւնները, կըսէ թէ սոյդ է որ Բէժիի վարչական խորհուրդը կը պատրաստուի բանակցութեան սկսիլ, իր պայմանագրին երկարելու համար, և մեծաւորապէս իմացած է կայս։ կառավարութեան և հանրային պարտուց վարչութեան տրամադրութիւնները, թէ ինչ համեմատութեամբ հարկ է աւելցնել առաջնոյն ստացած չահու բաժինը և երկրորդին՝ հարկը։

Սակայն կարգ մը խնդիրներ կան, որոնց կարգադրութենէն եւք միայն կարելի է բանակցութեան սկսիլ լրջօրէն։

ՀԱԼԷՊԱԼԸ անասնաբուժական վարժարանի այս տարուան տասներկու շրջանաւարտներէ երկուքը երկրագործական մասնաճիւղաց ժողովին հինգերորդ ճիւղին քննիչի օգնական կարգուած են, միւս երկուքը՝ նոյն վարժարանին ուսուցչի օգնական անուանուած են և երկուքն ալ Սեբաստիոյ ու Տրապիզոնի նահանգաց երրորդ կարգի անասնաբոյժ։ Մնացեալ վեցն ալ Պրուսայի նահանգը պիտի զրկուին իբրեւ

քննիչ, անասնոց առողջապահութեան համար ի գործ դրուելիք միջոցներուն։ Այս շրջանաւարտք 750 ական դրուշ ամսաթոշակ պիտի ստանան։

ԴԵՐՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնն այլ և այլ աստիճանի պատուանշաններ նուիրած է Եգիպտոսի Արտաքին գործոց Նախարար Տիգրան փաշայի, խորհրդական Մէհմէտ Շերիֆ փաշայի և այլ պաշտօնատարաց։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհրդոյ որոշմամբ, որ վաւերացած է կայս։ Իրատէով, Ամասիոյ ոստիկան-զինուորաց սեղակալ Ահմէտ աղա և ոստիկան-զինուորներէ մէկ քանին դատաստանի պիտի ենթարկուին, որովհետեւ կատարուած քննութեամբ մը հաստատուած է թէ իրենց անհոգութեամբ տեղի տուած են Ամասիոյ բանտէն մէկ քանի բանտարկեալց փախչելուն։

ՄԱԼԻՔԷի մէջ երէկ յանձնաժողով մը ինչպէս գումարուեցաւ ընդ նախագահութեամբ Նախարար Վսեմ. Նազիֆ փաշայի և Բէժիի ծախսոներուն արտածման խնդրոյն վրայ խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՏՈՒԹ. ՔԱՐԼԻՆՍԲԻ երէկ այցելեց Թաղապետութեան Ա։ շրջանակի մէջ գտնուած Պոլսոյ այն թաղերն ուր հիւանդութեան դէպքեր պատահած են, եւ առողջապահական միջոցներ ի գործ դնել տուաւ հիւանդութեան ճարակումներն արգիլելու համար։

ՊՈԼՍՈՑ պատժական ատեանն երէկ դատեց Հայկ ու Արմենակ անուն երկու գրաշարներ, որք իրարու դէմ դատ բացած էին գանկոծման եւ վիրաւորման համար։ Ասոնք դատապարտուեցան մէկ մէկ շաբաթուան բանտարկութեան։ Արմենակ միանգամայն դատապարտուեցաւ 1 ոսկւոյ տուգանաց, որ իրմէ առնուելով Հայկին պիտի տրուի։

ՊԱՂԸՐԵՍԷՐի մէջ պանդուխտներու համար բան անկողինոց հիւանդանոց մը պիտի կառուցուի։ Այդ չէնքի հիմնարկէքը տեղի ունենալով ոչխարներ զոհուած եւ բարեմաղթութիւններ եղած են վասն կենաց Վեհ։ Սուլթանին։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ պատրաստած է յառաջիկայ եղեմական 1310 տարւոյ իւր եղեմացոյցն եւ մատուցած է Բ. Դրան։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ վարժարանի քաղաքային ճիւղին շրջանաւարտներէն Եասէֆ էֆէնտի Էնկիւրի պիտի զրկուի նահանգին մաքրանոցներուն մէջ պաշտօնավարելու համար։

ՊԱՐԹԷՆի ու Ամասիա մէջ տան օրէ ի վեր քսերեակ դէպք պատահած չըլլալով նոյեմբեր 3ին վերցուեր են դրուած շրջաբերները։

ՏԻՍԻՊԷՔԻՐի մէջ դատական պաշտօնէից համար նոր չէնք մը կառուցուելու վրայ է 165,000 դրուշ ծախքով։ Շէնքին ներքին մասերու չինութեան եւ կահաւորման 40-50,000 դրուշի ծախք մը պիտի ըլլայ, որուն համար արտօնութիւն խնդրուած է Դատական նախարարութենէն։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ելեկտրական ընկերութիւն մը Առեւտրական եւ Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան դիմելով՝ հընարիչի արտօնագիր խնդրած է ելեկտրական նոր գործքի մը համար որ ներքին գործարաններու հիւանդութեանց պահուն ընչուած օդը կը մաքրէ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ եւ Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան պաշտօնատան մէջ կատարուած խորհրդակցութեամբ՝ կայսերական պալատան ճարտարապետներէն Եանքոյ պէյ համակիրպեր է յիսունէն քառասուն տարուան իջեցնել յարմապակիի գործարան մը հաստատելու համար իր խնդրած մենաշնորհին պայմանաժամը։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ Խորհուրդն որոշած է ինչ ինչ բարեփոխումներ ի գործ դնել Իզմիրի ջուրերու ընկերութեան մենաշնորհի պայմանագրութեան նկատմամբ։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆի նեղուցին հրամանատարի փոխանորդ Ֆէրիզ Իսմայիլ Հագգը փաշա երէկ մայրաքաղաքս եկաւ՝ կայս։ Իրատէով շնորհեալ արտօնութեամբ։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ։— Սպանիական կառավարութիւնը Իսպպէլ լա Քաթոլիք պատուանշանի ասպետութեան աստիճանը նուիրած է մայրաքաղաքիս սեղանաւորներէն Պ։ Ժօզէֆ Թօլէտոյ։

ԵՐԿՐԱՇՆԱՐԺ։ — Հոկտեմբեր 31 ին ու նոյեմբեր մէկին Մանասպերի կէօրիւճէ գաւառին մէջ երկրաշարժի թեթեւ ցնցումներ զգացուեր են։

ԴՐԱՄԱՆՆԻԳ։—Ոստիկանութեան պաշտօնեայք երէկ Թօփխանէի կողմը Զիսօ անուն մարդ մը ձերբակալեցին՝ երբ ուրիշ մարդու մը կեղծ ոսկի մը տալու վրայ էր։ Զիսօ նախապէս իբրեւ դրամանենգ ամբաստանուած էր ալ, փախած էր եւ կը փնտռուէր։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ։— Էրէյլիի մէջ կապրի Մուսթաֆա անուն մարդ մը հարիւր քսան տարեկան, որ կը պահէ ֆիզիքական ու մտաւորական բոլոր կարողութիւնները։ Մուսթաֆա օրական հինգ աղօթքներն ամենայն կանոնաւորութեամբ կը կատարէ և ամեն օր մէկ քանի ժամուան ճամբայ կերթայ հետիոտն։

ԵՂԵՌՆԱԳԱՏ ատեանը երէկ դատեց Բերաի Տօլայ Տէրէսի թաղը բնակող Օննիկ անուն տասնըհինգ տարեկան պատանի

մը, որ չորս տարեկան Խօժէնի անուն աղջկան մը պատիւը բռնաբարած էր։ Պատժական Օրէնքը թէեւ երեք տարուան չըղթայակապ աշխատութիւն կը տրամադրէր, սակայն Օննիկ անչափահաս ըլլալով, ատեանը դատապարտեց զայն նոյն պատժոյ մէկ երրորդ մասին՝ այսինքն մէկ տարուան բանտարկութեան։

—Ատեանը երեք տարուան չղթակապակ աշխատութեան դատապարտեց Ալի պէյ անուն մարդ մը, որ Ոսկեղջիւրի չոգենաւերէ միոյն մէջ Բէժիի պաշտօնեայներէն Պոտոսարի էֆէնտիի ալ թեւը վիրաւորած և զայն անգործածելի վիճակի մէջ դնելու պատճառ եղած էր։

ԾՈՎՈՒ ՎՐԱՑ։—Նախընթաց օր քանում մը տեղի ունեցաւ հելլենական Սիֆոն և Քարիէ-Խոս-Սէվասթօպուլ առագաստանաւերուն միջեւ։ Երկուքն ալ Ազովս ծովէն կուգային արմտիք բեռցած, զոր Մէրկերկրական կը տանէին։ Երկուքն ալ ծովամոյն եղան։ Կը կարծուի թէ այս երկու նաւերուն նաւապետները ազատած են։ Ապահովագրական Իդալիա ընկերութիւնը ապահովագրած էր զանոնք 130,000 ֆրանքի։

—Առագաստանաւի քարմանի համաճարակ մը կայ կարծես։ Երկու օր առաջ ալ Վսեմ. Աբիկ էֆէնտի Ունճեանի պատկանող Թաղո-Հի անուն առագաստանաւն, որ Պալշըքէն կուգար արմտիք բեռցած, և հելլենական էֆթիէհիա առագաստանաւը, որ Թայանէն կուգար նոյնպէս արմտիք բեռցած, իրար քախեցան ի Պէյլիք-Լիման։ Հելլենական առագաստանաւը ինկաւ Թաղո-Հիին վրայ որ խարխիս նետած էր և ծանրապէս վնասեց անոր։

Ուրիշ քախում մը ալ նախընթաց օր, նոյնպէս ի Պէյլիք-Լիման, սամ. Իհսանը Խէ-թաղ առագաստանաւին, նաւապետ Օսման Իպրահիմ, 180 թոնս տարողութեամբ, և Թիւաէլիա եռակայմին միջեւ տեղի ունեցաւ։ Առաջինը թեթեւապէս վնասուեցաւ։ Թիւաէլիա, որ Պաթումէն կուգար, ճամբան սաստիկ փոթորկի կրեր է և իր կայմերը խորտակուեր են։

ՀԷՑՊԷԼԻ կղզւոյն յոյն եկեղեցւոյ թաղական խորհուրդը և յոյն դպրոցներու հոգաբարձութիւնը երեկուան Մոնդիէօտի միջոցաւ շնորհակալութիւն կը յայտնեն Գարամանեան Ցարութիւն էֆէնտիին որ մարգասիրաբար նպաստած է դպրոց յաճախող աղքատ տղաքներուն ինչպէսնաեւ հոգացեր է եկեղեցւոյն համար հարկ եղած ածուխը։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ կուսակալ Խալիլ պէյ, որ իւր իրաւասութեանը ենթարկեալ գաւառաց մէջ քննական պտոյտ մը կը կատարէր, անցեալները նահանգին կեդրոնը վերադարձեր է։

ՏԻՊԱՐ ԱՄՈՒՍԻՆՆԵՐ։ — Սրտաշարժ, շատ սրտաշարժ պատմութիւն մը կը հասնի մեզ Սամսէնէ։ Այս կղզիին մէջ կ'ապրէին երիկ մը կոիկ մը, որք 62 տարիէ ի վեր ամուսնացած էին՝ երիկը՝ Սառբանի օղլը Թանսթանի, 95 տարեկան էր հիմակ, և կինը՝ Ֆոթինիցա՝ 91 տարու։ Այս երկարաւոր կենակցութեան մէջ երկու ծերուկները ծուռ մը չէին նայած իրարու երես։ խանդակաթ սէր մը և անխռով համաձայնութիւն մը շարունակ կը տիրէին այս եղական ընտանիքին մէջ։ Երկու ամուսիններու միջեւ համաձայնութիւնն այն գերազոյն աստիճանին հասաւ որ հոկտեմբեր 22ին երկու ծերուկները գլուխ գլխի մեռան և միեւնոյն դագաղին մէջ գերեզման տարուեցան։ Ֆիլսմէն և Պոսիոք չի՞ յիշեցուներ այս սրտաշարժ պատմութիւն։ Սամսայիները բարեպաշտ յիշատակ մը պիտի պահեն այս նախանձելի ամուսին, մանաւանդ անոնց այս աշխարհէն մեկնելու եղանակին վրայ։

ԿԱՒԲԻ ԱՐԿԱԾ։—Առջի օրը, Թագսիմի հրապարակը կեցող գուբէի մը ձիերը խրտչելով, սկսան սանձարձակ վազել դէպ ի Կալաթա-Սէրայի կողմը։ Կառապանը բացակայ ըլլալով, անցորդներէն շատեր ձիերուն առաջքը նետուեցան զանոնք կեցուցնելու համար, բայց չի յաջողեցան։ Ձիերը, իրենց արագաչը ընթացքը շարունակելով, Աղա-Ճամիի առջեւ զարնուեցան Ղալաթիայէն եկող թրամուէի կառքի մը օրուն մէկ մասը խորտակուեցաւ։ Այս բաղխումէն ալ չհանգարտելով, ձիերը նորէն կանգնեցան և սկսան քաշել տանիլ կառքը, հակառակ այն ջանքերուն զորս ոստիկանք և անցորդք կընէին զանոնք կեցուցնելու համար։ Պազար-Ալմանին առջեւ կեցող կառքի մը զարնուելէ և անոր ալ վնասելէ ետք միայն սանձուեցան ձիերը, բարեբաղդաբար առանց մարդու վնաս պատճառած ըլլալու։ վասն զի ճամբուն վրայ ամեն մարդ մէկ կողմ քաշուած էր։ Կառապանը ձերբակալուած է։

ՈՃԻՐՔ ԵՒ ԱՐԿԱԾՔ։ — Առջի գիշերը Խաբէօյի Զըքսալը թաղին մէջ Ֆաիգ անուն մարդ մը վիրաւորեց Օննիկ անուն գինեպան մը։ Ֆաիգ ձերբակալուեցաւ։

—Երէկ, ի Սուլթան Պայազիտ, Հիւսէյին ու Շապան անուն երկու չբնուն խոհարարներ կռուի բռնուելով՝ Շապան դանակով ծանրապէս վիրաւորեց Հիւսէյինը, ձախ կողէն։ Շապան ձերբակալուեցաւ եւ վիրաւորեալը հիւանդանոց տարուեցաւ։

—Երէկ, Պոլսոյ Պալըք Բազար թաղին մէջ Ալի անուն խաղող ծախող մը կռուի բռնուեցաւ Գրիգոր անուն մարդու մը հետ և խաղող կտրելու յատուկ մկրատով վիրաւորեց Գրիգորի ձախ թեւը։ Ալի ձերբակալուեցաւ։

—Առջի օրը ի Մաքրիքէյ Զօպան Զէյտէի մօտ քարահանքի մը մէջ հողակոյտ մը փլչելով՝ Սալիմ անուն գաղթական մը տակը մնաց և մեռաւ։

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

Ի Բերա, Տոլմա փողոց, թիւ 24, ուսական դեսպանատան եւթն։ Կը պարունակէ 9 սենեակ, պարտէզ և Վոսփորի վրայ կը նայի։

Դիմել թաղին պահապանին։ 879

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 16 Նոյմ. — Հաչիւ Անգլիոյ Պանքայի։—Մետաղադրամէն պակսած 69 հազար, առեւտրական թուղթերէն պակսած 1,081,000, պանքնոտներու պահեստին վրայ աւելցած 137,000 ոսկի, որով հաւասարութիւնն է 48.43 առ 100։

ՊԵՐԼԻՆ։—Կայսրը սովորական հանդիսիւ բացաւ Ռայխսթակն։ Իւր գահաճառով ըսաւ թէ զինուորական նոր օրէնքը Գերմանիոյ մէջ ամենուրեք նկատուած է խաղաղութեան հաւաստիք մը։ յիշեց իւր գտած սիրալիր ընդունելութիւնը Գերմանիոյ ամեն կողմը։ Յոյս յայտնեց թէ Ռուսիոյ հետ առկախ մնացեալ բանակցութիւնը պիտի յանգին բաւարիկ մաքսերուն ենթդմամբ։ «Օտար Տէրութեանց հետ Գերմանիոյ յարաբերութիւնք փոփոխում չեն կրած։ Խաղաղասէր նպատակաւ պահպանելով հանդերձ սերտ բարեկամութիւնը նիգակակից Տէրութեանց հետ, բարեկամական յարաբերութիւններ կը տածենք միւս ամեն Տէրութեանց հետ։ Կը յուսամ որ, օգնութեամբ Տեառն, խաղաղութեան բարիքը պիտի չարունակենք վայելել։»

—Կը հաւատան թէ առեւտրական դաշնագրոյ ռուս բանագնացներն ինչ ինչ գիծումներ ըրած են ծագրին Բ. ընթերցման առթիւ, որ վերջացած է։

ՄԱՏԻՐԻՏ։— Մարոքի վեհապետին կողմէ զրկուած երկու պատուիրակները Թանճէ հասան, (հոն քանակցելու համար Սպանիոյ դեսպանին հետ)։

—Սանդանտերի առջեւ հրանիթ բեռնաւորուած նաւուն պայթման զոհերն են 176 մեռեալ, 200 վիրաւորեալ, 100 չափ ալ անհետացեալ, որոց մէջ կան 40 տղայք։ Ամեն կողմ հանգանակութիւնք կը կատարուին։

ԿԻԵՒ։—Պուլկարիոյ նախարդ իշխան Ալեքսանդր ծանր հիւանդ է հոս։

ԱԿԱՅՈՒԱՆ

ԳԱԼԱԹԻԱ, 5 Նոյեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱՐԻՈՑ

3 ամիս Լոնտոնի վրայ	109 1/8
3 » Փարիզի »	22 90

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԲՈՆՈՍՆԵՐ

Երէկ Երեկոյ գոց. (Միաց. Դ։ Սէրի)	24 14
Բերայի մէջ »	— —
Առաւաւտուն բացուեցաւ »	24 12
Կէս օրին »	24 12
Թանգիրաձոր Օսմանկիէ երեկոյ	— —
» » »	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Փոխադրական Քիլն	Ոսկի	36 —
» » Բ.	»	34 —
» » Գ.	»	25 35

ԲԱՆԿԱՅԻՆ

Ոսմանիէ Գէնէրալ	Անգլ. Լիր.	— —
Քրէտիտ Ֆոնսիէ	» »	7 20
Գանք տը Ֆրանս	» »	3 05
Օսմ. Շանմէ դէ վալէօր	» »	4 10
Ռէժի	Օսմ. Ոսկի	17 26
Թրամուէյ	» »	575
Օսմ. Ապաստանարան. Հնի	» »	310
Բուլկիլիի երկաթուղի	Ֆր.	88 —
Բանկեզոյ Լատինական		39

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐՔԱՐ

ՓԱՐԻԶ, 16 Նոյեմբեր

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	99 10
» » 4 1/2 %	104 72
Օսմանեան բոնոսներ, Սէրի Դ.	22 32
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	493 75
Ռիոօրինէ Թիւրք (1890)	447 50
Օսմանեան երկաթուղի	87 87
» Բէյրութի բաժնեթուղթ	493 75
Պանք Օթոման	589 03
Քրէտի Լիոնէ	773 75
Իտալական Ռանթ 5 %	79 65
Եգիպտական միաչեայ	505 62
Զէք Լոնտոնի վրայ	25 155
Օսմանիէ Օսմանեան բանկայինէ)	413 75

ԼՈՆՏՈՆ, 16 Նոյեմբեր

Անգլ. բոնոսներ	98 37
Օսմ. » Սէրի Դ.	22 06
» » » Ա.	56
» » » Բ.	34 05
» » » Գ.	23 87
Օսմ. փոխառութիւն 1871	98 75
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆթանի Լոն)	96 50
Պանք Օթոման	13 50
Այտընի երկաթուղի	43 50
Խասգայի երկաթուղի	14
Եգիպտական միացեալ (ի նիֆիլէ)	100 37
» առանձ. (բրիմիլիէ 1890)	— —
Տօմանիալ (փոխառ. Ռոչիլտ)	103 75
Հելլենական 5 %	36 50
Փոխանակում Քիւն Փարիզի վրայ	25 350

ՊԵՐԼԻՆ, 16 Նոյեմբեր

Օսմանեան Երկաթուղի	83 20
Օսմ. Բէյժի	— —
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 205
» Փարիզի »	80 50

ՎԻԵՆՆԱ, 16 Նոյեմբեր

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	127 60
» Փարիզի »	50 62
Օսմանեան Բէյժի բաժնեթուղթ	201 50
» Երկաթուղի	48 70

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

ԲԱՐԻԶ, 17 Նոյեմբեր

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	98 92
Եգիպտական միացեալ	— —
Օսմ. բոնոսներ Սէրի Դ.	22 35
Օսմ. երկաթուղի	— —
Օսմ. Բէյժի	405
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	— —
Բրիօրինէ Թիւրք	— —
Պանք Օթոման	589 06

Մեր ընթերցողներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք մեր այսօրուան չորրորդ երեսին մէջ հրատարակուած ծանուցումի մը վրայ, Բոնեաք Բոթանոն։ Այս ընտիր բոնեաք, որուն ազնուութիւնն ու օգտակարութիւնը հռչակած են մեծամեծ բժիշկներ, կարեւոր ծառայութիւն մը կուգայ մատուցանել հասարակութեան, տարափոխիկ հիւանդութիւններու այս եղանակին մէջ։ Անոր գործածութիւնը կըրնայ նպաստել ուէ կասկածելի հիւանդութենէ զերծ մնալու։

ՄԱՏԵՆԱԽՕՍԱԿԱՆ*

Իտալացի հայագէտն Ե։ Տէզա, որ հմուտ է ոչ միայն հին այլ և նոր հայերէնի, յաճախ հատուածներ կը հրատարակէ Հռոմայ Ճեմարանի Տեղեկագրոյ մէջ, որոնք նուիրուած են հայերէն հին մատենագրութեան, ինչպէս նաեւ հայերէն լեզուաւ լոյս տեսած գրութիւնքը ծանօթացնելու Եւրոպայի։ Իւր գրութեանց մեծ մասն ծանօթ է արդէն ընթերցողաց՝ նաեւ ամբողջական թարգմանութիւններով գրաւորաբար Բոլսէվիդի մէջ։ Մեզ կը մնայ հոս յիշել համառօտիւ երեք նոր գործեր։

Ծանօթ է որ Նեմեսիսի Մարդաբանութեան վրայ, որ քիչ տարի յառաջ լոյս տեսած է, (տպ։ Վենետ։ 1891) գրած էր հայագէտս քննութիւն մ'որ լոյս տեսաւ հայերէն թարգմանութեամբ Բոլսէվիդի մէջ։ Նոյն նիւթոյ վրայ քիչ մ'ետքը հրատարակեց հայագէտս երկրորդ տետրակ մ'ալ, որ «Նեմեսականք» վերնագիրը կը կրէ, և է «Տեղեկութիւն Նեմեսիսոյ հայերէն թարգմանութեան ինչ ինչ տեղեաց վերայ»։ Հատուածիս առաջին մասը նուիրած է Նեմեսիսոյ գրոց այն քննութեան, որ լոյս տեսած է Հանդէսի մէջ, ուր այնտեղ հանուած հետեւութիւնք յառաջ կը բերուին և կը քննուին։ Երկրորդ մասն համեմատութիւն է մանրամասն Նեմեսիսոյ հայերէնին մէկ գլխոյն՝ անոր յունարէն բնագրին հետ, ուր նշանակուած են նաեւ մեր Մատենադարանի 90 Բ։ ձեռագրին տարբերք ընթերցմունքն։

Երկրորդ գործքը քիչ մը վերը առիթ ունեցանք ակնարկելու, և որ լոյս տեսած է այս օրերս։ Վերնագիրն արդէն կը ցուցնէ բովանդակութիւնը։ «Եղիշէի գործքն ըստ նոր հրատարակութեանն ի Մոսկուա»։ Այս տետրակը ոչ միայն կը խօսի Թ։ Յովհաննիսեանի հրատարակութեան վրայ, այլ նաեւ անոր առիթի եղած քննութեանց՝ ի մասնաւորի ուսուցչապետ Խաչատեանցի քննութեան։ Վերջին մասին մէջ կը ճառէ նաեւ Եղիշէի աշխարհաբար թարգմանութեան վրայ, զոր լոյս հանեց Ղուկասեանց (տպ։ Տփ։ 1891) և որուն վրայ առիթ ունեցանք համառօտ քննութիւն մը գրելու։ Հայագէտը նաեւ այս վերջին քննութիւնն արժանի համարած է անտես չընել իւր գրութեան մէջ։

Երրորդ՝ նոյնպէս այս օրերս լոյս տեսնող գրութիւնն ասոնցմէ աւելի ընդարձակ է և արժանի ամէնէն աւելի ուշադրութեան։ Ծանօթ է որ Ս։Էջմիածնի մէջ հրատարակուած են «Բանք խնամատարաց», որ բաւական հնութիւն և կոկիկ լեզու մ'ունին (տպ։

ազգոյ թուղթը»· (տպ. Վենետ. 1892)։ Նոյն նիւթին ընտրած է նաեւ Կարապետ սարկաւագ Տէր-Մկրտչեան որ՝ ինչպէս մեզ առջեւն եղած ճառագրութենէն կը տեսնուի, կը խոստանայ հիմնովին ուսումնասիրել խնդիրը։ Տեսրակիս մէջ հեղինակին նպատակն եղած է Պաւղիկեանց վրայ խօսող յոյն հեղինակաց ճոխութիւնն ու այն գրութեանց վաւերականութեան չափը ճշգրտել։ Նախ կը ցուցնէ որ Պաւղիկեանց վրայ ճառող հնագոյն գրութիւնն ոչ թէ Փոտին է, այլ Պետրոսի Հեգումենի· ապա կը հաստատէ որ Փոտի Պաւղիկեանց վրայ եղած գրութեան միայն մէկ մասն՝ հմաւաօտ պատմութիւնն՝ է հարազատ, յայտնի է եւ ուրիշ անձէ· յետոյ կը խօսի Պետրոս Սիկուլոսի գրութեան եւ ի վերջոյ յոյն ժամանակագիրներու՝ ի մասնաւորի Թէոփանէսի՝ Պաւղիկեանց նկատմամբ գրածներուն վրայ։ Հ· Ե· Տ·

ԿԱՒԿԱՍԵԱՆ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Թիֆլիսի քաղաքային վարկի ընկերութեան հաւատարմատարներուն հոկտեմբերի 24ին նշանակուած նիստը, որ տեղի ունեցաւ քաղաքային խորհրդի դահլիճում, այս անգամ, վերջապէս, կարողացաւ դրական ելք ունենալ։

Այդ նիստին նշանակուած էր ընկերութեան պաշտօնական անձերի ռոճիկների քանակը քննելու։ Խնդիրը առաջարկուում էր ընդունել, որ նախագահը 6,000 բուրլու տեղ սահմանայ 4,800 ր·, դիրեկտորը 3,000 ր· տեղ— 2,400 ր., վերահսկիչ մասնաժողովի անդամները—600 ական ր., այդ մասնաժողովի նախագահը— 800 ր., իսկ վերատուչիչ մասնաժողովի անդամները—300 ական ր·։ Խնդիրը, թէեւ գէմ հակաճառութիւններից յետոյ, քուէարկութեան դրուեց· 37 ձայնով, ընդդէմ 21ի, որոշուեց ընկերութեան պաշտօնական անձերի ռոճիկը առաջուանը թողնել։

Այնուհետեւ տեղի ունեցաւ պաշտօնական անձերի ընտրութիւնը։ Բազմաթիւ թեկնածուներից ընտրուեցան՝ դիրեկտոր– Գ· Բ· Տէր-Ասատուրեան, վերահսկիչ մասնաժողովի անդամ—Գ· Մ· Թամամշեան, Կ. Մ. Ալիխանեան, Ա· Ս· Դաւթուրեան, Ն. Ց· Բուտկեւիչ և Ի· Ա· Թայիրեան· վերատուչիչ մասնաժողովի անդամ—Բուգդանով։

—Բորժոմի երկաթուղու գիծը մինչև Ախալցխա շարունակելու խնդիրը վերջնականապէս վճռուած է· Նոյեմբերի 1 ից կը սկսեն աշխատանքները՝ այդ նոր գծի համար ճանապարհներ որոշելու։

—Մայրաքաղաքի թերթերի ասելով, ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ ներկայումս բազմաթիւ գործեր կան օտարերկրացիների, գլխաւորապէս գերմանացիների, ռուսաց հպատակութիւն ընդունելու մասին։ Ռուսահպատակութիւն ընդունում են մեծ մասամբ Բաքուի նահանգում և Անդրկովկասի ուրիշ տեղերում գտնուած օտարերկրացիները։ Գրանցից շատերը ծառայում են երկաթուղու վրայ և դրանց ռուսահպատակութիւն ընդունելու գլխաւոր շարժառիթն այն կարգադրութիւնն է, որի զօրութեամբ օտարերկրացիները չեն կարող ռուսաց երկաթուղիների վրայ ծառայել։

—Ինչպէս իւր ժամանակին հաղորդել էինք, առաջիկայ 1894 թուից արտասահմանի փոխանութիւն է մտնելու պոստով դրամ ուղարկելու սիստեմի մէջ։ Փոխն այլ ևս չի ուղարկուիլ մի տեղից միւս տեղ, ինչպէս այժմն է լինում, այլ դումարների հաւաքատարման փոխադրութիւն կը լինի պոստային մի հաստատութիւնից միւս հաստատութիւնը։ Ուղարկողը՝ փողը պոստային յանձնելով, որոշեալ անդորրագիր կըստանայ· իսկ նրան, որ պիտի ստանայ փողը, կուղարկուի կարգն՝ հաւաքատարման դումարն ստանալու համար։ Սկզբում պոստային փոխադրութեան գումարը կը սահմանափակուի 1,000 ր·

—Ռուսիայում մաղդրութիւն կայ տարբերական կրթութիւնը պարտադիր դարձնելու այն գիւղերում, որոնք կարող են ուսումնարանի համար հարկաւոր թուով աշակերտներ տալ։ Այնուհետեւ կրթութիւնն աւելի հաստատելու համար, տեղական եկեղեցիներին կից ծխական դրադարաններ կը բացուին։

—Այս օրերս, հայադաւանութիւնը թողնելով օրթոդոքսութիւն են ընդունել՝ Գորու գաւառի Բաւթիսխեւի գիւղի բնակիչ Եփրեմ Երեմա-Շուլիի ազգիկը Շուշանիկ, որի անունը փոխելով դրել են Եկատերինա, և Թաւրիզ քաղաքի բնակիչ պարսկահպատակ Սուքաքէլ Օհանէսով, որի անունը փոխելով դրել են Ալեքսանդր։

—Նիքադոյի համաշխարհային ցուցահանդէսում պարգեւ է տուած ռուսաց տեւտարական ծովագնացութեան նպատակով Կասպերական ընկերութիւնը, որ ներկայացրել է, ի միջի այլոց, նաւագնաց ջրանցքների վերաբերեալ ինժեներ Դանիլովի ծրագիրը՝ Հիւսիսային Կովկասի քարտէզով և Ն· Ա· Շաւրովի կազմած փոթիի նաւահանգստի յատակագծերը։

ՀԱՍԳԻՒՂԻ ԹՈՒՐՔԸ

Գեհենապարտ համաճարակին պատճառով, որ քիչ մը ամենուրեք կը պտրցունէ իր քամեալի էութիւնը, օտարները սարսռալով մը կարտասանեն Հասգիւղ անունը և անոր բնակիչներէն մէկուն ներկայութիւնը չատ տխորժով չդիտուիր և կոմնա՝ի ու անձկալից ակնարկներ կուղղուին անոր վրայ։

Պոլսոյ ամէն պուռաքանչներէն աւելի, քօլերան Հասգիւղի մէջ գտաւ իր թունաւոր ժանիքներուն յարմար ճարակ։

Անցեալ երկուշաբթի, հիւանդութեան պաշտօնական զեկուցումը կարդալով՝ գոհ մնացի, ինչպէս ամէն մարդ, երբ տեսայ համաճարակին զգալի նուազումը։ Իրիկունը գիւղ դարձայ, և նաւամատոյցէն անցնելուս պէս, գրեթէ ունակութեան մտեցող սովորութեան մը հնազանդելով, Բարթիկ աղային հանդիպեցայ։ Բարթիկ աղան ծխավաճառ ու լրագրավաճառ է· վաթսունոց կորաքամակ մարդ մը, զոր չարաբախտութիւնը կամ կամաբախտութիւնը (նոր բառ) հանելով այն կենցաղէն ուր նա գ'ըմբոշխնէր երջանկութեան համեղ հիւթը, բերեր խոթեր է նաւամատոյցին այդ նեղկճուկ ծակը, ծխախոտի այլազան տուփերուն մէջտեղը· կեանքի անասնման փոքրառութիւն, փոքր բանի համար սրտնեղութիւն և անընդհատ հազ մը այդ մարդուն յատկութիւններն են· սիրտը բարի է սակայն և իր այն նեղ ծակը տեսակ մը ժամադրավայրն եղած է գիւղին մէնդ աղաներուն և միջակ աղաներուն։

—Ի՞նչ լուր, Բարթիկ աղա։

—Դիմացդ նայէ՛։

Դէմը փուռ մը կար, որ գոցուած էր և գոց փեղկերուն առջեւն ալ գինուոր մը էր կեցած։

Բարթիկ աղա շարունակեց.

—Ա՛ս մէկ· փողոցը կը դառնաս, պօղաչաճի Փուռունին գիմացի փողոցին մէջ պզտիկ տան մը ալ առջեւ քոռատ՝ն։

—Վա՛յ···

—Եղաւ երկո՛ւք։ Վեր կ'ելլաս· դեղագործին կարգը կոչկակարին խանութը քոռատ՝ն։

—Վա՛յ···

—Եղաւ երեք։ Կը դառնաս կոչկակարը, Ֆիլիպին Փուռունը կայ՝ ա՛ն ալ քոռատ՝ն·

—Վա՛յ···

—Եղաւ չորս։ Անոր դիմացը Տէմիրճիպաշի Արթին աղային տունն ալ քոռատ՝ն։

—Հո՞ն ալ մեռաւ։

—Կարապետ աղան։

—Վա՞յ···

Կը խոտոռվանիմ որ այս վերջին «վայը» ճշմարտապէս ցաւագին էր, սիրտս խորէն դուրս կը թռչէր· Կարապետ աղան քոլերայէ մեռա՞ծ· հաւատալս չի գար· այն գերազանցապէս մաքուր մարդը, որ փողոցը զգուշութեամբ կը քալէր ցեխի վրայ չկոխելու համար, որ ուտելիքին խմելիքին ծայրերը հոգ կը տանէր· բայց ամէնէն աւելի ցաւ պատճառող բանը իր անձն իսկ էր· պատուական մարդ էր Կարապետ աղան, վեհ կերպարանքով, պայծառ դէմքով, հին ամիրայական հով մը ունենալով իր ամբողջ երեւոյթին մէջ։ Բայց այդպէս ալ մեր համակրութեան արժանի էր ան· Եդիսին հօրաքրոջն ամուսինն էր։ Եւ երբեւակայել որ Եզիան հոն էր երբ քօլերան իր քամեալի այցը տուաւ հէք Կարապետ աղային։ Մելամաղձոտ բանաստեղծը հիմակ կանանչներով շրջապատուած տաղաւարի մը մէջ կը բնակի, ցայր մը որ մեծաքանակ նիթ կրնայ հայթայթել իր ամբաւ բարեգործներուն։ Կ'երեւայ թէ Գարբգիւղի մեծաչուք կենցաղն յղփացուց Գրաբէր Ատոմը, որ ուզեց իր ծննդավայրի անխոռով լռութեանը մէջ շարունակել իր մշտնջենական խոհանքը։ Թէեւ անշուշտ կը ցաւի որ երբեմն չպիտի կրնայ վայելել Մոտաի մեծավայելուչ տեսարանը և Մարմարան՝ իր խոբախորհուրդ արեւամուտի մթութեանը մէջ։

Ու Բարթիկ աղային թուած տեղատները տակաւին կը մնան մեռելական հանդարտութեան մէջ, թէեւ անոնց պատճառողներուն ամենքն ալ յաւիտենականութեան ծոցը հանդչած ըլլան հիմակ։

* *

Քոլերայի առթիւ զուարճալի պարագայ մը։

Ամեն Հասգիւղցի կը ճանչնայ Ալիքսանը։ Վիքթոր Հիւգոյի Թլոռաոնէրը կարդացողը գիտէ Կավրոչին ի՞նչ տեսակ բան ըլլալը· արդ, եթէ Ֆրանսացի անմահ բարատեղծը իր կեանքին մէջ բարեբախտութիւն ունեցած ըլլար Հասգիւղի այցելելու, ուրախութեամբ անշուշտ պիտի դիտէր հոն հայ Կավրոչն ալ, աւելի կատարեալ գործեալ, բնութենէն աւելի օժտուած քան բարիգեան Կավրոչն իսկ։ Եւ այն ատեն, Նոթր-Տամ-տը-Բարիի հեղինակը թերեւս աւելի ստուար հատոր մը լեցուներ այս հայ Կավրոչը նկարագրելու համար։ Ալիքսան —այս է իր անունը — հինգ վեց լեզու կը խօսի, հայերէն, Թուրքերէն, յունարէն, հրեերէն, խառնաթերէն ևն։ Ամառ ձմեռ ոտքի բոպիկ է· վրան գլուխը՝ մի՛ հարցուներ։ Հասակը բարձր է, հուժկու, լայնալանջ։ Կեանքը, գիւղի ցորեկ, բացօթեայ· քիչ անգամ տանիք տեսած է· տօնավաճառներու մէջ չատ անգամ արջ և կապիկ կը պտրցունէ· իր գիտցած լեզուներն այնպէս մը կարտասանէ որ լսողը կը կարծէ թէ նոյն ազգին կը պատկանի։ Իր ամէն ճաչերը դէպքի մը կամ պատահմունքի մը արդիւնքն են։ Բայց այն դէպքը որուն չնորհիւ հիմակ կը կչտանայ, զարհուրելի է։ Ինչպէս վերը Բարթիկ աղան ըսաւ, Ֆիլիպին փուռն ալ քոռատ՝ն տակ էր· Ֆիլիպը մեռաւ, որուն չինած հացը կերանք քանի տարի։

Արդ, Ալիքսան ահագին գիտակցութիւն ունէր քոռատ՝ն վրայ· անոր ամէն մէկ պարագաներն ուսումնասիրած էր իր չարաճճի ուղեղովը կամ, աւելի ճիշտ կը, իր անօթի փորովը։ Ախ, սա որովայնի գտարկութիւնը ինչե՞ր ընել կուտայ մարդուս։ Ալիքսան, քրեռային առաջ բերած սարսափին պատճառով՝ չը կրնայով ստեղծել այն գեպքերէն մին որուն հետեւանքը իր ազիքները թրջէին ու կազդուրուէին քիչ մը, տխուր խոհերու մէջ էր թաղուած, երբ յանկարծ իր ուղեղային մութ անջրպետին մէջ լոյս մը կը ծագի, համապարփակ լոյս մը որ մինչեւ ջիղերը կը տարածուի։

Փուռին առջեւն է հիմակ Ալիքսան, աչքերը շաղոտուն, սիրտը բաբախուն, միտքը զրգռուն· մինակ փուռն իր կլորութեամբը չի փայլիր։

Դուռը կը բացուի, մեռելին դագաղը դուրս կը հանեն եւ այդ միջոցին տիրած տագնապէն օգուտ քաղելով՝ Կավրոչ ներս կը ցատքէ։

Փուռին մէջն է հիմակ Ալիքսան, ինքն ալ արգելափակ, ըստ տրամադրութեան քոռատ՝ն։ Փռապաներուն հետ կուտէ կը խմէ· պատուհանէն կը զուարճացնէ անցորդները, խեղկատակութիւններ կ'ընէ՝ վան զի փորը կուշտ է ալ··· մինչեւ տասնըմէկ օր։

Երեւակայեցէք, ի՞նչ անգիտակից և անոգորմ անձնուրացութիւն ունենալու է մարդ քոլերային ահարկու միկրոպին մտիկը երթալու համար կամովին։

* *

Քանի որ մեռողներու վրայ կը խօսիմ, ինչո՞ւ զանց առնում Նիքիթան։

Անցեալ օր, ներքիններուն մէջ գրեցինք թէ Նիքիթա անուն կառապան մը իր կառքին ձիերէն կոխկռտուելով մեռաւ էր։

Այս մարդը յոյն էր· գոնէ ես, որ տասը տարի է հետէ կը տեսնէի զինքը, հազիւ տարի մը կայ որ գիտցայ անոր յոյն ըլլալը։ Եւ ինծի պէս չատեր կային· կային իսկ որ մեռնելէն ետքն իմացան հայ չըլլալը։

Կառք եւ ձի։ Աւասիկ Նիքիթաի կեանքին բովանդակ խտէալը։ Շատ կը տեսնէի զինքը, բայց միշտ կա՛մ կառք նորոգելու, ձի դարմանելու, պատ յարդարելու զբաղած, կամ խալարաւ կառքի մը և սայլակի մը վրայ կանգնուն։ Մինակ հայերու հետ կ'ինչար կ'ելլար· Ջուրի պէս կը խօսէր հայերէնը· բարեկամները բոլորն ալ հայ էին։ Անխոնջ, գիշեր ցորեկ կ'աշխատէր, կառքերովը ու ձիերովը շրջապատուած։

Բայց ահա վերջապէս, այնքան տարիներ, այնքան հայրական հոգով խնամած մեծցուցած այդ կենդանիները, անհակընդեմ ապերախտութեամբ մը, կոխկռտեցին իրենց խնամածու տէրը, ջախջախեցին անոր կողերը, արիւն փսխեցուցին։

Արդեօք Նիքիթային իտէալ մա՞հն էր այս։

Սրտաջարժ պարագայ մը։

Նիքիթան, դագաղի մէջ դրած, յոյն քահանաներու և տիրացուներու առաջնորդութեամբ, և հայ յուղարկաւորներու բազմութիւն մը ետեւն, կը մտցուեն Հասգիւղի յունաց եկեղեցին։ Մեռելական աւետարաններէն ու օրհնութիւններէն ետք, յոյն վարդապետը կուզէ երկու խօսք ընել հէք կառապանին վրայ· բայց ի՞նչ պիտի հասկնային հայ յուղարկաւորները վարդապետին յունաբէն քարոզէն· իրազէկ յոյն մը քանի մը բառ կը փարատայ քարոզչին ականջին, և վարդապետը՝ թէեւ զարմացած՝ կը սկսի կառապանին դամբանականն արտասանել··· Թուրքերէն լեզուով։

ԵՐՈՒԱՆԴ

ՄԱԼԱԹԻԱ

ՎԱՆԵՐԸ։— Մալաթիոյ վանքերն են՝ Ս· Փրկիչ, Ս· Լուսաւորիչ և Ս· Անարծաթ-Բժիշկ· այս վերջինը բոլորովին աւերակ է։

Ս· Փրկչայ վանքը (Օրտուզի) քաղաքէն մէկ ժամ հեռի բլրոյ մը գագաթն վրայ կառուցուած է։ Բլրոյն ստորոտը Օրտուզի անուամբ գիւղ մը կայ որուն անունով կը յորջորջուի նաեւ վանքը։ Ճամբան բնութեան բազմազան հրաշալիքներու կը հանդիպի մարդ· հաստաբուն ու բազմաճիւղ ծառեր, ահագին քարի բեկորներ ամեն կողմ· ճամբուն երկու եզերքը թրքաց գերեզմաններով ու պտտատու ծառերով ողողուած են։ Վանքն ընդարձակ բակ մ'ունի· բոլորտիքը գտնուած ուխտաւորաց սենեակները երկրաչափէն աւերած, անբնակելի եղած են· գեղուղէշ պարտէզներով, ծառաստաններով շրջապատուած է· հողը բարեբեր, ջուրն ականակիտ ուռուղջարար և օդը կազդուրիչ ու զով է։ Հասկէ դիներեւ Ս· Լուսաւորչայ վանքը· այն ալ լերան մը գագաթն վրայ կառուցուած, գրեթէ մէկ ժամ հեռի։ Կրսուի թէ Օրտուզիէն մինչ վերի վանք ժամանակաւ 40 եկեղեցիներ չինուած են եղեր իրարու կից· Ս· Փրկչայ վանքին արդի աղօթարանը որ փլած, փլրտկած է, մէկկզմէկու վրայ երեք մատուռներ են եղեր· վերինը փլած է ժամանակին· հիմայ միջինն է որ կը գործածեն, թէեւ այն ալ փլըփլած։

Հիմնարկութիւնը թագէոս առաքեալէն եղած է կրսեն· արձանագրութիւն, տոմար չըկայ բնաւ։ 20 30 տարի առաջ բոլորտիքը փորած և չատ մը հնութիւններ գտած են· երբ կը տեսնեն որ վերջը չի գար, կը թողուն։ Այս վանքը 100 ական չափ դրամ ունի եղեր, սակայն ոչ ոք գիտէ թէ որո՞ւ քով է· հետաքրքիր իսկ չեն ըլլար։ Լաւ կըլլայ ամբողջ հինքը փարեալով մատուռ մը չինել, կարգ մը ալ ուխտաւորաց սենեակներ կառուցանել· քար և ապիւռ խիստ չատ կան· դրսէն ծախքով կըլլայ այս ամենը։

Օդին սատկի ջերմութեան պատճառաւ, Լուսաւորչայ վանքը չը կրցինք այցելել։

Փրկչայ վանքէն եթէ մեկնինք դէպի հարաւ, մէկ ժամի չափ, պահ մը ծառաստաններու ու այգեստաններու մէջէն կանցնինք որը Փունար-Պաշի կոչուած հեղակարկաջ վտակին երկու եզերքը պճնած են։ Իւրաքանչիւր կողմ արահետ մը կայ, նեղ, անձուկ, որուն երկու կողմը շարուած են անթիթ պտղատու ծառեր, սաղարթախիտ ու մանրատերեւ սուխիներ, տեղ տեղ ալ բարտի և նոճի։ Այս ճաղարդ ծառոց խիւերն ու տերեւներն ի բարու խառնուած, իրար գրկած՝ ճամբուն երկու կողմը, կամարաձեւ, սքանչելի հովանոց մը յօրինած են անցորդաց, որուն մէջէն չաղարտակ արեգին նշոյլները հողմածփփկ լոյսերու նման կը ցոլցողուն գետնին վրայ, անցորդին դէմքին վրայ ծածանելով· պահ մը կ'անցնինք դալարագեղ մարգագետիններէ որոց վրայ ոսկի նման կը փայլին արփւոյն շառաւիղները· ամեն կողմ լեռնային երիներանդ ծաղիկ և կանանչ խոտ։ Բայլ մըն ալ և ահա հաստատատ ծառեր որոց խոռոչին մէջ մինչև 30 մարդիկ կը պարփակուին և ահագին քարեր։ Հոս ալ հիանալի է տեսարանը· այդ քարաժայռերու վրայէ կը գահավիժին մաքուր և չինչ ջուրեր, ճողփիւններով ու փրփուրներով, որոց գոգցես կամ Մոփսի գաւազան է զարեր կամ գիւթուած են։ Հասանք Փունար-Պաշի ակը· 2-3 տեղերէ ջուր կը բղխի և իրարու միանալով կը կազմուին գետակը որ օձապտոյտ կը սողսկի այգիներու մէջէն, հոսկէ քիչ մը վեր հիմնուած է Կազմայի և Դամիանոսի անարծաթ բժշկաց կիսակործան մատուռը։

Վիճակացին Գորտեր, —Մալաթիոյ ազգայինք առ այժմ ոչ առաջնորդ ունին, ոչ ալ տեղապահ· տեղոյս վիճակին կը վերաբերին նաեւ Հիւսնիւ-Մանասը, Պէշկեանի, Կեսարիա և Ազգա-Տաղ գաւառակաց հայերը։ Նորընտիր ժողովականք քաղաքին նոր սերնդեան գաղափարով՝ ուսեալ դասակարգէն են։

Բանիբուն և փորձ առաջնորդի մը պետքը զգալի է։ Ամեն կուսակցական խնդիր մէկդի դրած՝ համերաշխաբար կը գործեն յօգուտ եկեղեցւոյն ու վարժարանին, որով Մալաթիոյ վիճակը պիտի կրնայ հաւասարիլ իրեն դրացի Սեբաստիոյ վիճակին։ Եկեղեցասիրութեան ու կրթասիրութեան զգացումները մարած չեն տեղոյն ազգայնոց սրտին մէջ։

Մերայինք երկու գերեզմանոց ունին· մին քաղաքին մէջն է, այժմ անգործածելի· իսկ միւսը քաղաքէն դուրս, թթենիներէ հովանաւորուած ընդարձակ դաշտ մը։

ԱՅԼԱԴԱՒԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆՔ։— Բոլոքականք 70-75 տունէ կը բաղկանան· հովիւ մ'ունին Մարտիրոս Պատուելի որ ազնիւ և բարեսիրտ մարդ մըն է· մերազնեայ հետ չատ սիրով կ'ապրին, քնաւ խորութիւն չունին։ Երկու արական եւ մէկ իգական վարժարան ունին, որ մանկարանի և կրթարանի ասպիճաններուն կը բաժնուին· 100 ուսանող և 80 ուսանողուհի կայ· տարեկան ծախքն է 60-80 ոսկի, մէկ մասը այակերտաց թոշակներէն պակասը քնականաբար Պարտ ընկերութենէն։

Հաւատականք 75 տունէ եւ յատինականք 125 տունէ կը բաղկանան· առաջինք ունին եպիսկոպոս մը, ապեգարդ Դաւոնդ եպիսկ· Խոտիսուրնի որ գիտուն, հրնագէտ եւ պատմագէտ է· ունին նաեւ երկու վարդապետ, մէկ ալ ամուսնացեալ քահանայ· լատինականք Գարուչին միաբանութենէն են և 2 քոյրերա և մէկ սարկաւագ ունին։

Կաթոլիկները ունին մէկ արական և մէկ իգական վարժարան, 60 ուսանող եւ 2 ուսուցիչ· աղջկանց վարժարանը որ մայրապետներու խնամոյ յանձնուած է, բաւական յառաջացած է ուսման և ձեռագործութեան մէջ։ Լատինականք 2 արական եւ մէկ աղջկանց վարժարան ունին· 110 ուսանող, 100 ուսանողուհի, երեք ուսուցիչ եւ մէկ ալ ուսուցչուհի։ Որոշ չը կրցի տեղեկանալ թէ ինչ առարկաներ կը դասախօսուին եւ քանի տարիներու վրայ։

ԶԱՆՈՒԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ։— Կառավարական պաշտօնատեղին ընդարձակ գաւիթով երկյարկ գեղեցիկ շէնք մըն է։ Հարաւային արեւելեան կողմը հովասուն վայր մըն է· Արքունի հիւանդանոցն ու Հասիտիկ զօրանոցը քարաշէն փառաւոր· ուազմամթերանոց մըն ալ ունի Մալաթիան 20 30 տարիէ ի վեր, բայց զօրանոցն ու հիւանդանոցը մնացեր չինուած են։ Մէկ բժիշկ մը կայ, քաղաքային, Լեոն էֆ· Գալֆեան, Գալատցի երիտասարդ մը եւ մէկ ալ գեղագործ Խաչատուր էֆ· Տ· Բարթուղիմէոսեան՝ Սեբաստացի· երկուքն ալ խրճամիտ և բարեսիրտ են, ամբողջ Մալաթիացւոց համակրանքը գրաւած են· ժողովուրդը բարձրչի, գեղի վրայ գաղտիար չունի· սա մեն հիւանդութեանց ուխտատեղիներ կան։

Թուրքերն ունին 15էն աւելի մզկիթներ, չատ մըն ալ թաղային վարժարաններ, սակայն նորակառոյց Հասիտիէ մզկիթը գամենը կը գերազանցէ։

Ժողովուրդը ժուժկալ եւ աշխատասէր է· կանայք գործունեայ, տանտիկին ու պարկեշտ են· ամառն այգիներուն մէջ ճակատին արեւին տաք չառնոյներուն տուած կը գործեն օրն ի բուն· ձմեռն ալ տնարարական գործերով կը զբաղին· ամառը 40 աստիճան ջերմութիւն կըլլայ։

Արհեստն ու առեւտուրը մեծագոյն մասամբ հայոց ձեռքն է· քրդերէն գիտնալու են ապա թէ ոչ չատ դժուարութեանց կը բաղխին, զի գործերնին քրդերու հետ է ամբողջ· արհեստաւոր են եւ լաւ արհեստաւորներ ունին· կոչկակար Սիմոն և Ցակոբ ազգաներն Մալաթիայի, Խարբերդի եւ Հրջակայ գաւառաց մէջ մեծ անուն ստացած են։

Ոգելից ըմպելեաց գործածումը գրեթէ ընդհանրացած է հոս· օղին թոմէն կը պատրաստեն տուներու մէջ· հոս տեղի գինին կարմիր է եւ կազդուրիչ յատկութիւն մ'ունի, սակայն դուն ուրեք կը գործածուի գինին· մինչդեռ օղին գրեթէ ամէն օր, հարսանեաց մէջ, ուխտագընացութեան ժամանակ· Մալաթիոյ ամէն կողմն զբօսավայր է· ծառալից պարտէզներ, պտղաւէտ այգիներ եւ վճիտ ջուրեր անպակաս են։ Այս քաղաք իւր պարտէզներով, գալ ու առողջարար ջրովն ու օդովն անմման է։

Մալաթիացին չպանդխտեր է ընէ, սակայն երբեմն պարագայները կ'տիպեն զինք հեռանալ ժամանակ մը, իր ընտանեաց գիւրակեցութեանն համար։

Հողը բերրի է, կը սերմանուի ցորեն իր ամեն տեսակովը, գարի, կորեկ, հաճար, եգիպտացորեն, աֆիոն, բրինձ, բակլայ, բամբակ, թիթրէ, ծխախոտ ևն։ Բաղաքացիք ցորենէն գատ արմտիք չեն դործածեր, իսկ գիւղացիք ամեն տեսակէն կը գործածեն· քաղաքացիք իրենց ընտանեաց անդամոց թուոյն համեմատ պաշար կ'ամբարեն մինչեւ նոր տարի, որք են ցարաս, կորկոտ, ալիւր ոսիրէ ցարաս, ոսպ, սիսեռ նոյնպէս պտուղ։

Ծխախոտ կը մշակուի շրջակայ գիւղերը· տեղացւոց համար յարգի է Շիտայի, Կիրկիրի, Կէլերի և Կեաուսի ծխախոտները որք բոլորն ալ պէրի տեսակէն են։ Բրինձ և բամպակը կը մշակուին Եդրատի, Թորխայի և Սուլթան Սուի ափանց վրայ։ Բաղաքին մէջ ալ տակաւ սկսած է մշակուիլ ամերիկեան և ասիական գեղեցիկ ծառեր։

Շուկան ընդարձակ տեղ մըն է· կը գտնուի 7 պանդոկ և 1500-1800ի չափ խանութ որոց բոլորն ալ գրեթէ նորակառոյց են, մեծագոյն մասը տարտակէ և աղիսէ, մի քանին միայն քարակիր։

Ապրանք կը ներմուծուին Հալէպէն, Կ· Պոլսէն և Մարսիլիայէն· ներմուծուածներն են՝ կերպաս, մանխա, ամերիկեան կտաւ ևն· արտադրութիւնք են առհասարակ աֆիոն, գորգ, կապերտ, բրինձ, գիտոր, կիթրէ, խաչաչի իւղ· պատուաստեալ չոր ծիրան, նուշ, մեղր, ռուբ, պաստեղ, հաստալիթ որք մինչեւ Եւրոպա կը դրկուին։

Հողագործութիւնը բաւական յառաջացած է՝ բայց նահապետական դրութեամբ· և լուծի համար միայն հասարակ եզը կը գործածեն։

Յանկոյս Միլասայ (*) (Թոխմայի) 4-5 ժամ լայնութեամբ և 8-10 ժամ երկայնութեամբ տափարակ և պարարտաղող դաշտ մը կայ, որուն 1/5 մասը միայն մշակեալ է· իսկ մնացեալը խոպան է։ Կրսուի թէ կառավարութիւնը մտադիր է Միլաս գետոյն ջուրը այդ դաշտը հանել և առոգելի ընել· նաեւ ագարակներ հաստատել։ Ուրիշ անմշակ դաշտավայրեր ալ կան որք են Տիլտիլ Եաղլը, Էլէմէնտի Եաղլը, Իօրէն Եաղլը Հայն· Իօրէն Եաղլին ալ առոգելի պիտի ընեն Սիրկիլ գիւղին վտակէն· առ այս պաշտօնեայներ եկած եւ պէտք եղածը տեղեկացած են։ Այս դաշտագետնոյն արեւելեան կողմէն կ'ընդարձակ Սուլթան Սուն, որուն վրայ կառուցուած է մի ջրանոց, որ հիմայ Դ·րդ զօրաբանակի Արքունի ձիարանն է։

Ա· Ե· ԹՈՐԳՈՒՄԵԱՆ

(* Յատուկ անուանց բառարանին համեմայն Մալաթեայ անունը՝ այս գնոյն, Միլաս կամ Միլոս անուանէն առած է։

ԳԵՂՑԻԿ ԸԼԼԱԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Աւասիկ այս բանը դժուար կ'երեւի չատ կիներու և սակայն դիւրին է, եթէ գիտցուի լաւ ընտրութիւն ընել անուշհոտութիւններու և մանաւանդ փրնձափշիրիկը որ կպծուն ըլլայ, միանդամայն անտեսանելի և որ մնցնքին տայ այն թարմ թիւնն ու յղկութիւնն, որովք այնքան կը պանծան փարիզուհիք։ Այս արդիւնքը ձեռք բերելու համար գործածեցէք ՏՈՒՆՅԱՆ ՀՈՏԵՂԻՆՑԸ արտադրութիւնները և մանաւանդ ՍԱՌՍ ՊԵՌՆԱՒՏ ՓՐՆՁԱՓՇԻՐԻ որ հոչակաւոր դերասանուհիին կուտայ մշտակայ գեղեցկութիւն։ Տիգրան հոտեղինաց արտադրութիւնները պիտի գտնէք Թուրքիոյ հոտավետ վարսավարութեան գլխաւոր վաճառատուներու և պատրաստողներուն ՄՈՒՇԻՑԻԸ ԵՒ ԸՆԿ· Ի քով, Փարիզ, Ս· վերնիս ալ ՐՕԲԵՏ, 32։

ՏՈՒԲԻ· ԵԴՈՒԱՐԴ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ, ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՅԺ

Որ տարիներէ ի վեր բացակայ կը գտնուէր մայրաքաղաքէս, այս անգամ վերադարձած ըլլալով՝ իւր բնակութիւնը հաստատած է Սամաթիա Սուլ Մանասթիր ճատտէսի թիւ 146 տունը, ու պատրաստ է ամեն օր իրեն դիմող հիւանդները դարմանել մանրադին և մասնաւոր հոգածութեամբ։ Զորեքշաբթի օրերը ժամ 6—9 (Ը· Թ·) ազքատ հիւանդներն ձրիաբար դարմանելու յատկացուցած է։

Բիչեալ բժիշկը ճարտարութեամբ կը կատարէ վիրաբուժական գործողութիւններ և ծշդիւ դիմանուէ ներքին հիւանդութեան անուանի, որպէս կախում ունի, կարճ միջոցի մէջ հիւանդաց բուժումը։

793 23—30

ՄՈՒՇԻՑԻ ՍՈՒԼԹԱՆ ԶԱՆ ՕՇԱՐԵՆ

Կ Պոլիս, 15 սեպտ· 1893

Գարանցաց Ազգ ն Գուան,

Յօրմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Ոգեղէն շաքարը, միայն լաւ ուշադրութիւնք ունենալ մանաւանդ թուրքին և անարատութեան հիւանդութեանց քանի մը գեղաքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հանգոյ և յարգոյ դասաւորութիւնք միշտ նախանձելի համարուելու է։ Գոռալու ինչ իւրովն և կը յանձնարարեմ զայն։

ՏՊ· Ա· ԱՆՏՊԵՏԵՍԵՑ

Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակի

ԼԱՆՕԼԻՆ

ԲՐԻՄ ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹ

ԼԱՆՕԼԻՆ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ զարմանն ընդդէմ այրուածոց կեզերաւանութեան։

ԳԵՐԱԶԱՆՑ մարթի պահպանման համար, մանաւանդ մանուկներու մասին, և գոյնի պահպանման։

ԼԱՒԱԳՈՅՆ զարմանն ընդդէմ մարթի հիւանդութեանց և ընդդէմ արիւնարթութեանց։

Կը վաճառուի ամեն դեղագործներու եւ դեղօրեից ու անուշահոտութեանց վաճառողներու մէջ։

Գործակալ եւ ներկայացուցիչ ի Կ· Պոլիս Մ· Ս· ՅԻՐԵՕՑԼԻՆ

Կալաթա, Մերմէրպանի փողոց, Գրնաճեան-խան։ 866

ԿԱՐԱՊԵՏԻՆԻՆ ԳԱՐԱՄԱՆԵՑԻՆ

Դեր բարագիրք Հայերէն լեզուի

ՀԱՒԱՔՈՂՈՑ Ս. մասն Բ. տիպ. առանձնագրաց

—նոր մեկնիչ Բ. մասը, մեծ գրագրաց մեկնիչ իւր ամենայն գրքերով

ԱՌՈՒԵՐԴ ԴԱՒԱՆԱՆ, մեկնիչ իւր ամենայն գրքերով մեկ։

էջ 672, գին 15 դրամ։

էջ 288, գին 7½ դրամ։

էջ 192, գին 5 դրամ։

էջ 272, գին 7 դրամ։

Ընդդէմ պնդութեան Վիրի — լուծիչ փոշի։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ-ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

Ի Դում Գափու Այնալը ճաշարանին տէր, Հանի Յովհաննէս Զուգուրեան, Երիցգիր այս անգամ ճաշարան մըն ալ հաստատած է Թոմբրն խանի կից, Իսկի Զապթիէ փողոց, Սիրբէճի, թիւ 16։ Երկյարկ շէնք մըն է այս ճաշարան, մաքուր և հանգիստ կերակուրներ կը պատրաստուին· ընտանիքներ եւս կրնան չատ գոհ մնալ· գիներն յոյժ դիւրամատչելի։ Մ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ՝ ԼՕՆՏՐԱՅԻ ՄԷՋ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՈՐ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ ԼՕՆՏՕՆԻ ՕԼԻՄԲԻԱ ԱՊԱՐԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Այս ցուցահանդէսը, որպէս բացումը Կալլէսի իշխանին ու իշխանուհւոյն կողմէ տեղի պիտի ունենայ, հոն ապրանք ի տես դնողներուն կը խոստանայ աւելի մեծ յաջողութիւն մը քան թէ՝ Վենետիկը Լօնտոնի մէջ անունով՝ ասկից առաջ տրուած ցուցահանդէսը։ Հինգ միլիոն անձինք այդ ցուցահանդէսը այցելեցին և դոնէ յիշատակ մը պահելուհամար զանազան նիւթեր գնեցին անկից։ «Կոստանդնուպոլիս Լօնտրայի մէջ» անհերեւակայելի ընդունելութիւն մը պիտի գտնէ և անգլիական մամուլը սր աւուր չհնութենանց յառաջանալը իր ընթերցողներուն կիմացնէ։ Ի տես դրուած ամէն նիւթի վաճառումը ապատ ըլլալէ զատ, նաեւ ամէն միջոցներով պիտի քաջալերուի։ Վարչութիւնը մասնաւոր առաւելութիւններ ալ պիտի տայ անոնց որոնք հոն իրենց գործելու եղանակը պիտի ցոյց տան գործաւորներ բանեցնելով, զրօսրինակ մեքենաքսէ կերպասներու, բանուածքի, սատաիէ ձեռագործներու եւ ճարտարակաւոր չինուածքներու։ Ցուցահանդէսին մասնակցողներուն Անգլիա խրկուած ու վճարուած ապրանքները ոչ եւ է տուրքի մը չենթարկուին։

Ցուցահանդէսին յատակագիծը և կանոնագիրը տեսնելու և ուրիշ ամէն տեղեկութեանց ու մանրամասնութեանց համար անյապաղ պէտք է դիմել «Օլիմբիա Լիմիթըտ» ընկերութեան գրասենեակը Ղալաթիա Քարաքէօյ թիւ 13։ 880 6—10

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԻՆԴԻԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՅԹ Անգլ. ոսկի 1.000,000

«ՖԻՆԻՔՍ»

Հիմնուած 1782 տարին յամին 4782

ՖԻՆԻՔՍ, հինգերորդ առաւելքան մի գալ յառաջ, ոսկի հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնատէրերը Անգլիոյ ամենահարուստ և հանգիստ դիրքերեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր պատճառն է 18000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի հատուցումներ։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ տուներ հրդեհէ, հրդեհէ և կայծակէն՝ կալուածներ, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանաւք և միջնորդութեամբ ստորագրելու, որպէս զի ուղիղ փաղոր իշխանութիւնն հարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրեալ գրած փաստաթղթերն։

Ամիրան և Ընկ. ընդհ. գործակալք Պ. Պալաց, Պուլկարիոյ և Սուր ծովու եզերաց Պ. Ալաթիա, Կամուրջի դէմ, Քօմիսիոն խանի անկիւնը։

ԻԼԱՆ ՊԱՊԻ ՍԷՐԱՄԲԷՐԻ

Նիզամիէ թանիկէ խտարէսի հարիւրամեայ կամ աւելի սիմ մէտալիէ 19 դրչ. օլարագ Նիզամիկի Մեճիտիէին 309 ամէսի նամբնա օլան մարքարիթը սուրէթ ինտէն մատամ պը թարա գելմէմակ իւզրէ Փիրուլմի օլուճամագ օլան 10,000 գրեէ ինձ քէրէկլի պէտէր գըսէրի 12 փարաս թալիպի էօնտէմիսէ թըրլրը սանիի բումինն 8ինձի բարար իրմէսի կիւնի գարարը գամիլի վերիլմէկի էն իրմէսի 100սէ 5 գամի գապալ օլունճաղը ճիհէմիկ ի-թարնա թալիպ օրդիարին մագամը Սէրամբէրի լէվազիմը տարը սինմէ կէտմէկերի իլան օլունուր։ Նո. 36 2—3

Նիզամիէ թանիկէ խտարէսինէ 30 սէնէսի թըրլրը սանիսի իրմէ խտարնան սէնէյի մէրգումէ քեանունը էվվէլ զաեւսինէ գասար հասը օլճագ գապա քէրէյին պէտէր գըսէր 10 փարա 35 սանիմէ էն ինձ քէքէյին պէտէր գըսէսի 11 փարա 35 սանիմէ էն բաղմէլուն պէտէր գըսէսի 14 փարա 35 սանիմէ էն իսալիս չէվրէնտիին պէտէր գըսէսի 4 էն գարամաղուն 2 փարաս իրմիրաը թալիպի էօնտէսինէ օլուզ թըրլրը սանիի բումինն 8ինձի բարար իրմէսի կիւնի գարարը գամիլի վերիլմէկի էն իրմէսի կիւնի 100սէ 5 գամի գապալ օլունճաղը ճիհէմիկ ի-թարնա թալիպ օրդարին մագամը Սէրամբէրի լէվազիմը տարիսինէ կէտմէկերի իլան օլունուր։ Նո. 37 2—3

Սէլիմիէ գէզամի հիւմայունէնտա մէվճուտ կիւսարէ Ֆիրուլմի իտրէնճէկլինէն միւսայասէնա թալիպ օրդարին գէզամի հիւմայունը մէգքիր թալիպ ալմագ ամանտանէրը տարիրսինէ միւրաճաաթ կէտմէկերի իլան օլունուր։ Նո. 34 3—3

ԹԻՒ 4711

ԱՄԵՆԷՆ ԱՌՈՒԺԵԼԻ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ԱՊԱՀՈՎ ԴԵՂԻՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵՆ ՀԱՄԱՐ

Օ ՏԸ ԲԱԼՈՆԵԸ
(Պիտակ կապոյտ-ոսկի)
FERD· MULHENS, COLOGNE
Ճանչցուած իբր
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՐԲԱՆ

Կը գտնուի հոտեղինաց ամէն վաճառատուններու մէջ։ 844 10—48

Կ· ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և Ց· ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ
ԹԷՅԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Գալա Պոպէ-Դաբա՝ Ճելալէդին խանի կէսը թիւ 10

Այս մթերանոցին մէջ, որ լրիւր ատենէ ի վեր հաստատուած է, կը վաճառուին Զինաստանի և Ճապոնի ամենաընտիր թէյերը։ Այս թէյերն անմոռան են իրենց հոտով, հոտով և գոյնով։ Դիմողք ամէն կերպիւ գոհ պիտի մնան։ Այս ընկերութիւնը Թուրքիոյ ամէն կողմերու մէջ մասնաճիւղեր ունի և շատ դիւրին է ամէն կողմ գտնել։ Ասոնց կեղծերը չինուած ըլլալով, պէտք է ուշադրութիւն ընել վերոյգրեալ կարին։ 803 25—60

ԲՈՆԵԱՔ ԳՈԹՐՈՆԻ

Ցիշեալ բոնեաքը տարբերութեամբ բժշկական վարժարանին մէջ, ադէկ գտնուեցաւ եւ գեղարուեստից ալիսեան շքաղամ մը տրուեցաւ։ Կայս. պալատան հանրային տարբերութիւն։ Գ. Մորս, բնեալէ եւ յիշեալ բոնեաքը, նպաստաւոր տեղեկագիր տուաւ։ Գ. Գրահամի, Գ. Ծանինի, Մավրոեէնի փաշա, Տրի. Խորասանեան, Զանկարօ փաշա, նոյնպէս քննելով զայն նպաստաւոր տեղեկագիր տուին։

Կեդրոնատեղին Կալաթա, Գէօյիւբ Խալի փաշա խան թիւ 6, Ֆինճանճըլար Եորկի Գալաթիի բով. Վէզնէճիլէր Գ, Սեավրօ Քիրեաբիտիի գեղարանը, կամուրջին վրայ Պէշիկթաշի շրջանին նաւամատոյցը Սթէֆանաքի Ծիսաճառին բով, Պէշիքթաշ Քիլիսէ մէյտանին գաղնօճի Ալիբանին բով եւ մէջ ամէն տեղ։ 392

PAPIER FAYARD ET BLAYN

Սպեզանման թուղթ ծառաւ եւ Պլէյն, կէս գարու յաջողութիւն։ Դերագանց գեղ ի բուժումն հարբուխի, կոչտի քրքջումոց, յորդորի, ցաւերու, գլխացաւերու, վերջերու, արտաքին ընտիր գեղ ընդդէմ կոշտերու եւայլն։ Կը ծախուի բոլոր դեղարանաց մէջ։ Սադրագրութիւն պահանջել։

ՏՊՐ. Ա. ԽՈՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՆԿԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄԱՆՈՑ
Լ. ՊԱԱՉԷ-ԳԱԼԻԹ Կ. ՊՕԼԻՍ

Մասնագէտք առանց քաշուելու լիովին արհեստական ակռաներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենատարբեր ցաւած ակռաները, ոսկի, ադամանդ և մետաղով լցնելու, ինչպէս նաեւ դարմանումն ամէն տեսակ բերանի և ակռայի հիւանդութեանց։

(Բացի կիրակիէ) ամէն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր։ 114

ՌՈԵԱԼ ԷՔՍՉԷՆՃ
ԱՍԻՌԱՆՍ ՔՕՌԲՕՐԷՇԸՆ

ԱՄԵՆԷ ՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԷ ՄԵԾ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԼՕՆՏՈՆ 1720ԻՆ

Դրամագլուխ աւելի քան Անգլ. ոսկի 4,000,000
Ցարգ հրդեհի արկածից համար տուած է » 35,000,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ քարաշէն և փայտաշէն ամէն տեսակ կալուածներ, կահ կարասիք և ապրանք։

Վճարումնք ամենայն կանոնաւորութեամբ և մանաւանդ առանց որ եւ իցէ ՁԵՂՁԻ կը կատարուին։

Աւելի բնդարձակ տեղեկութիւն առնուլ փափաքողը կը հրաւիրուին դիմել առ.
726 Ընդհանուր գործակալ Ճ. Վ. ՈՒԻԹԱԼ եւ ԸՆԿ.
Պահճէ Դարաս, Մէջ յատնէրը 2ոքաք, Ուիլիամ խան։

ՔՈԼՈՒՉՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ
(ԼԱՍԹԻԷ)
(ԵՒ ՄԱՆԹՈ ՄՈՒՇԱՄՊԱ
ՀԱՆՐԱԾԱՆՈԹ ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻԹ ԲԻՊԼ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

NORTH BRITISH RUBBER CO. LIMITED TRADE MARK EDINBURGH

Պայքարագրիս մէջ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է, թէ մեր քաջալուէ մուճակները կը գերազանցեն շրագրգռիչ վրայ գտնուածները թէ՛ իրենց ճարտարեւ եւ թէ հաստատուն զուտ կուտաքերքէ շինուածքով։

Այս անգամ մեր յաճախորդաց փափագանաց հարմար ընտիր բրգեներն կերպասէ եւ զուտ կուտաքերքէ շինուած թեան ձեւաւոր և գեղեցկուն մանթօ ըսելէ առաւած ենք։

Ինչպէս գործարանիս մուճակները նոյնպէս մանթօները ուրիշ գործարաններու շինուածին 2-3ը կ'հիսցունէ եւ մէջը բնաւ ջուր չառներ։

Մեր մուճակներուն ներսի կողմը, կշիռ մը եւ գաւրթի կողմը առիւծի պատկերը դրոշմուած է, եւ կը վաճառուին բոլոր դաւաչուէ մուճակ ծախողներու քով։ իսկ մանթօները օձիքին ներսի կողմը կը գտնուի առիւծի եւ կշիռի նշանները, և կը ծախուի ի կեդրոնատեղին, ինչպէս նաեւ ի Ցմիւռնիա Արատա շուկան, Հանրմատ Ռիֆաթ էֆֆի քով և ի Սեւանիկ պէղէթէն Շուկան գաֆէ Ա.Հմէտ Ռէմիշ Օղլուի քով։ Կեդրոնատեղին է, Կ.պոլիս, պահճէ Դարաս Գօժաման օղլու խան գրան կեդ. թիւ 13-14 մթեանոցը։ 800 25—45

ԷՔՍՊՐՕՌ ՎԷՆԳԱՆՑ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՄԵՔԵՆԱՋԻՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ
ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆԵՐՈՒՆ
ԱՐՏԱՔԻՍԻ ՀԱՄԱՐ
ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ԳՈԼՍԱՑ ՇՐՋԱՆԱԿ

Մեքենաներու և գերմանական այլարհեստական նիւթերու ցուցադրութիւն ի Գալաթիա, Բերլիժէլ-Բազար, Թիճարէթ խան (նախկին կեդրոնատեղի ծխախոտի Բիժիի)

Գրչենոտական, երկրագործական ճարտարապետական, նաւային եւայլն, եւայլն ՆԻՒԹԵՐՈՒ և ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ։

Տեղեկութիւնք կը տրուին մեքենաներու, ամբողջ գործարաններու տեղադրման վրայ։

Ցուցադրութեան սկսէ կը գտնուի միշտ գեղեցիկ մի հրք մը զանազան մեքենաներու, ջրտանիներու, խոշտանցի նիւթերու, գերմանական լենոլեսմ և ուրիշ վաճառքներու։ 798

Դիտաւորս մի թերանոցը Լոնտոն է (114 and 116 Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիս Եօրք։ Կը վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և աչքշլացի դեղագործներու քով։

Մեծ աքանակ վաճառուած Իմիոլիս Ռ. Հ. Ռիւլիքեան եղբարց քով, Ինէի ձամի փողոց, 18, Գալաս և Խոմանտա Քարաւանը, Նիւ-ցսէք Քալաթրիմ, Դալաթիա փոքրաքանակ վաճառուած Ռ. Հ. Ռիւլիքեան եղբարց քով, Գալաս կամուրջին դիմաց, 17, եւ Բերայի Մեծ Փողոց, 158, Գանձիւք։ Բրիտանական դեղարանը և Իզիաբ, Հասալանա, Մեծ Փղ. ոս Բանդ, 433։

EMULSION SCOTT

(ՍԿՕՏԻ ՕՀԼԵԲԵԿ)
ՄԱԲԻՒ ՁԿԵՆ ՉԱՈՒՏ ԻՒՂ.
Իրեմպիէր որ շուկ Ի տպարան
Գոյարտաեալ մեռաղ ՍԿՕՏԻ և ՀՕՌԻՆԻ.
ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է
Մարիւ մէկն հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ։
Երեքոնոֆիֆիներու յատկութիւններն ալ ունի
Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոշերը
Կը բուժէ հազը, ցրտաւութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճողաղութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։
Գործակատարը ի Կ. Պոլիս, ՀԱՅՐՊՂԻ ԼԻ ՀՈՒԻԼԼ

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՊԱՄՊԻՆԵՐՈՅՆԱՒԱՔ
Կ. Պոլսոյ Կամուրջին դիմաց 49

ԹՈՒՄԱՍՈՒԼԼՈՅՆ ՕՊԻՒԹԵՐՈՒ

Տեսակ	Թանկ.
[illegible]	1900
[illegible]	1700
[illegible]	1500
[illegible]	1050
[illegible]	2800
[illegible]	4400
[illegible]	3200
[illegible]	3000
[illegible]	3500
[illegible]	3500
[illegible]	4000
[illegible]	300
[illegible]	2500
[illegible]	300
[illegible]	430
[illegible]	3000
[illegible]	1200
[illegible]	2500
[illegible]	900
[illegible]	5000
[illegible]	5000
[illegible]	3600
[illegible]	1000
[illegible]	200
[illegible]	150
[illegible]	120
[illegible]	400
[illegible]	300
[illegible]	310

Եկաւ շոգենաւը՝ Նաւապետ Մուր, ընդհանուր վաճառքով Հալէպ ելած հասած պարպած եւ Օտեսա ուղեւորած է։

Ուրբաթ շոգենաւը, Նաւապետ Քըր, ընդհանուր վաճառքով Հալէպ մեկնած է ամսոյս 13ին եւ 27ին հոս կ'սպասուի։

[illegible]
858

ՄԱՍ
ՕՍԷՆԱՒԱՆԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերբուլ և Մէնչէսթրի ՅԷՆ [illegible]

Տեսակ	Թանկ.	Տեսակ	Թանկ.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Գերման	4200	[illegible]	2000
[illegible]	1400	[illegible]	3000
Օրմանտ	4600	[illegible]	3000
Մեսոպոտ.	3350	[illegible]	800
[illegible]	595	[illegible]	0
Մանչուրիա	3250	[illegible]	800
Մարթիան	[illegible]	[illegible]	0

Բերաւ շոգենաւը գեկի ամսոյս 11ին Լիվերբուլէն եւ կը սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹԱԼ և ԸՆԿ.
Ուիթալ խան
ՅԱԿՈՒԲ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
847 Ա. Հէյմս Նոքրիգ Լիվերբուլ

ՔՈՒՆԱՐՏ (CUNARD)
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Օրական գիշերներ ուղարկ կը բերէ Լիվերբուլ և Ամերիկայ ՀԱՅԼ

Տեսակ	Թանկ.	Տեսակ	Թանկ.
Լուսանկ	7718	Գոգալանիա	4945
Լուսանկ	7718	Պանիրա	4531
Լերմիա	7391	Համբուրգ	5574
Լուսանկ	7268	Պարսկաստան	2408
Հայանիա	5587	Ադրիա	3888
Սկենտինաւիա	5517	Սարակոսա	2166
Կալլիա	4809	Գոգիա	2246
Սիրիա	1557	Բալտիրա	2344
Սիբերիա	2148	Գրինիտասա	599
Գերման	1976	Սարդինիա	1826
Շեսպրէկ	1614		

Դիմել առ ԹՈՄԱՅ Ջ. ՋՈԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Ալիքսանդրիա խան, Թիւ 401
17 Գալաթիա

Արտօնատէր Ս. ՏԱՐԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ